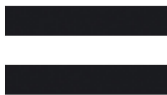

Guia d'ús
per a un llenguatge
igualitari
(valencià)

VNIVERSITAT Đ VALÈNCIA

UNITAT D'IGUALTAT

VNIVERSITAT Đ VALÈNCIA

Amb la col.laboració de:

© TecnoLingüística, S. L., 2012

Coordinació:

Maria Josep Cuenca

Redacció:

Maria Josep Cuenca (TecnoLingüística, S.L. / Universitat de València)

Mercedes Quilis (Universitat de València)

Marta Albelda (Universitat de València)

Hi han col·laborat:

Antonio Briz (TecnoLingüística, S.L. / Universitat de València)

Betlem Cases

ISBN: 978-84-695-3603-2

Índex de continguts

Presentació	5
Llista de textos exemplificats, taules i annex	7
1. Orientacions generals	9
1.1. Igualtat: llengua i societat	11
1.2. Ús d'un llenguatge igualitari	13
1.3. El masculí genèric	14
1.4. Adequació al context i alternatives al masculí genèric	16
1.5. Coherència en les solucions	18
2. Llenguatge igualitari en la comunicació universitària	21
2.1. Llenguatge igualitari en l'àmbit administratiu	23
2.1.1. <i>Impresos i formularis</i>	24
2.1.2. <i>Documents administratius adreçats a persones determinades</i>	27
2.1.3. <i>Documents administratius adreçats a un grup o col·lectiu de persones</i>	29
2.1.4. <i>Documents legals i normatius</i>	31
2.2. Llenguatge igualitari en l'àmbit docent	36
2.2.1. <i>Discurs a l'aula per part del professorat</i>	36
2.2.2. <i>Documents de caràcter descriptiu o prescriptiu oferits a l'alumnat</i>	37
2.2.3. <i>Correspondència entre professors o professores i alumnes</i>	40
2.3. Llenguatge igualitari en altres àmbits acadèmics i en mitjans de comunicació	42
2.3.1. <i>Discursos oferits en actes i esdeveniments acadèmics de caràcter social o cultural</i>	43
2.3.2. <i>Notícies i informació en els mitjans de comunicació</i>	44
2.4. Especificitats de l'oralitat enfront de l'escriptura	49
2.4.1. <i>Discursos orals espontanis i discursos orals preparats</i>	49
2.4.2. <i>Major personalització en els discursos orals preparats i formals</i>	49
2.4.3. <i>Recomanacions per als discursos orals preparats i formals</i>	50

3. Problemes	53
3.1. Usos i contextos del masculí genèric	
<i>Tots els alumnes matriculats en màsters propis</i>	55
3.2. Ús indiscriminat i sistemàtic del substantiu home	
<i>Tots els homes són iguals davant la llei. I les dones?</i>	63
3.3. Duals aparents i buits lèxics	
<i>El secretari de la Comissió de Doctorat i la secretària de la Facultat de Ciències</i>	69
3.4. Fórmules de tractament i relacions de dependència	
<i>La senyoreta Puig i el senyor Martí han superat les proves</i>	75
3.5. Tracte asimètric	
<i>Triomf dels futbolistes de la UV i magnífic resultat de les dones futbolistes en la final</i>	81
3.6. Salt semàntic	
<i>Aquest curs els estudiants europeus arriben molt ben preparats. I les estudiantes, també</i>	85
4. Estratègies	89
4.1. Formes dobles	
<i>Els titulats i titulades que han rebut avaluació positiva de l'agència de qualitat</i>	91
4.2. Alternatives gràfiques: barres, guions, parèntesis i arroves	
<i>Benvolgut/uda company/a, Benvolgut-uda company-a, Company(e)s, Company@</i>	99
4.3. Col·lectius, genèrics i altres construccions d'impersonalització	
<i>Cursos d'idiomes per al personal administratiu i docent</i>	109
4.4. Pronoms	
<i>Gràcies a tothom: la vostra participació ha estat essencial</i>	115
4.5. Ús d'articles	
<i>Les gestores i gestors de l'aplicació informàtica de la docència</i>	121
4.6. Ús d'adjectius i participis	
<i>Benvingudes i benvinguts al congrés sobre Canvi Climàtic</i>	125
4.7. Comparatius i superlatius	
<i>Marina Ferrer, la millor karateka dels alumnes federats</i>	129
4.8. Ordre de mots	
<i>L'òrgan màxim de representació de les estudiants i els estudiants</i>	133
5. Gènere i sexe: remarques normatives	137
<i>Annex 1. Selecció de formes relatives a professions, càrrecs, condicions i llocs de treball</i>	143
Bibliografia	148

Presentació

Aquesta Guia pretén oferir recursos i estratègies a la comunitat universitària per tal d'utilitzar un llenguatge igualitari, no sexista, en la seua comunicació. Per a això adopta fonamentalment la forma de fitxes que contenen una breu descripció del tema tractat i desenvolupen posteriorment informació més completa, que es complementa amb informacions addicionals i exemples, sobretot textos que mostren casos millorables i solucions.

La Guia conté una gran quantitat d'exemples oracionals i textuais, en els quals s'ha utilitzat el sistema de semàfor per al marcatge: en **roig** les formes no recomanades, en **verd** les recomanades i en **groc** les que són acceptables però no es recomanen plenament o en tots els casos.

La Guia té dues versions: per a la comunicació en valencià i per a la comunicació en castellà. No es tracta de traduccions sinó de guies paral·leles que contenen diferències que corresponen a les gramàtiques respectives i també a usos que s'han consolidat de manera diferent en les dues llengües i estils de comunicació. Per això s'aconsella consultar l'una o l'altra segons en quina llengua es vulga escriure o parlar i no transferir directament els comentaris i recomanacions d'una Guia a una altra.

El contingut s'estructura en cinc capítols:

- 1) El primer es dedica a orientacions generals per a un ús adequat del llenguatge i de les alternatives al masculí genèric.
- 2) El segon presenta els principals tipus de discurs de l'àmbit universitari i ofereix remarques i recomanacions per a una adequació al context: ús igualitari en l'àmbit administratiu, en el docent i en altres àmbits acadèmics i de mitjans de comunicació. S'hi assenyalen, a més, alguns aspectes específics de l'oralitat.

3) El tercer inclou els principals problemes relacionats amb el tracte no sexista i la invisibilització de les dones en el discurs, especialment en l'àmbit universitari.

4) El quart tracta de les estratègies per a evitar els problemes identificats: alternatives i aspectes relacionats amb l'ús gramatical i discursiu de les esmentades alternatives.

5) El cinquè exposa de manera pràctica i clara la normativa gramatical respecte a gènere i acaba amb un annex amb una selecció de formes relatives a professions, càrrecs, condicions i llocs de treball

L'objectiu general de la Guia és, doncs, oferir una descripció dels problemes d'un llenguatge basat en el masculí genèric i proporcionar estratègies per a un ús igualitari, que incloga dones i homes en termes d'igualtat. La descripció, que intenta ser completa i raonada i parteix d'aportacions anteriors, va acompanyada de recomanacions que puguen orientar els membres de la comunitat universitària en diferents contextos i situacions comunicatives.

Lista de textos exemplificats, taules i annex

Tipus de text / taules i annex	Apartat	Títol
Article periodístic	3.6	Salt semàntic
Bloc	2.2	Llenguatge igualitari en l'àmbit docent
Carta (comunicació de convocatòria)	2.1	Llenguatge igualitari en l'àmbit l'àmbit administratiu
Carta (informativa)	3.1.	Usos i contextos del masculí genèric
Carta (informativa)	4.8	Ordre de mots
Carta (informativa)/anunci	4.4	Pronoms
Carta (invitació a acte)	2.1	Llenguatge igualitari en l'àmbit administratiu
Carta de petició	4.1	Formes dobles
Certificat	2.1	Llenguatge igualitari en l'àmbit administratiu
Circular	4.6	Ús d'adjectius i participis
Comunicat/correu electrònic per a tot el personal	4.4	Pronoms
Convocatòria	1.1.	Igualtat: llengua i societat
Discurs inaugural	2.3	Llenguatge igualitari en altres àmbits acadèmics i en mitjans de comunicació
Discurs oral	2.4	Especificitats de l'oralitat enfront de l'escriptura
Instància	4.2	Alternatives gràfiques: barres, guions, parèntesis i arroves
Instància	2.1	Llenguatge igualitari en l'àmbit administratiu
Missatge electrònic a l'alumnat	2.2	Llenguatge igualitari en l'àmbit docent
Normativa	4.1	Formes dobles
Normativa	4.2	Alternatives gràfiques: barres, guions, parèntesis i arroves
Nota informativa	2.2	Llenguatge igualitari en l'àmbit docent
Nota informativa	1.5	Coherència en les solucions
Notícia de premsa	2.3	Llenguatge igualitari en altres àmbits acadèmics i en mitjans de comunicació
Notícia de premsa	4.3	Col·lectius, genèrics i altres

		construccions d'impersonalització
Notícia de premsa	4.7	Comparatius i superlatius
Programa de ràdio	4.6	Ús d'adjectius i participis
Reglament	2.1	Llenguatge igualitari en l'àmbit administratiu
Reglament	4.5	Ús d'articles
Tríptic informatiu	4.5	Ús d'articles
Annex 1. Selecció de formes relatives a professions, càrrecs, condicions i llocs de treball	5	Gènere i sexe: remarques normatives
Exemples d'ús genèric del substantiu <i>home</i> : definicions de diccionari	3.2	Ús indiscriminat i sistemàtic del substantiu <i>home</i>
Formació de les formes dobles abreujades	4.2	Alternatives gràfiques: barres, guions, parèntesis i arroves
Taula 1. Alternatives al masculí genèric	1.3	Usos i contextos del masculí genèric
Taula 2. Alternances més habituals entre formes femenines i masculines referides a persones (formació de masculí i femení)	5	Gènere i sexe: remarques normatives

1. Orientacions generals

1.1. Igualtat: llengua i societat

El sexisme en el llenguatge és una de les manifestacions més clares de tracte no igualitari entre dones i homes en la societat. Per això la sensibilitat i l'adequació de formes lingüístiques ha anat de la mà de canvis socials en el paper de dones i homes en la societat, canvis que tendeixen a un tracte cada vegada més equilibrat i just.

Avui dia, per exemple, si ets una dona, sorprèn rebre una convocatòria en els termes següents:

Benvolgut amic,

*El convoquem a la reunió de la Comissió d'Investigació que tindrà lloc el proper dia 13 i li preguem que, si no està *inscrit* en l'aplicació per a la revisió de la Memòria d'Investigació, es done d'alta abans del dia 5.*

Lògicament, esperem que hi haja una versió per als membres de la Comissió masculins i una altra, per als femenins, com aquesta:

Benvolguda amiga,

*La convoquem a la reunió de la Comissió d'Investigació que tindrà lloc el proper dia 13 i li preguem que, si no està *inscrita* en l'aplicació per a la revisió de la Memòria d'Investigació, es done d'alta abans del dia 5.*

Tanmateix, a l'hora d'evitar marques sexistes o invisibilitzadores de les dones, cal no oblidar que la gramàtica té unes normes que no hem de vulnerar si no és estrictament necessari o convenient. En la redacció del

text caldrà evitar l'ambigüitat, la asimetria en el tracte entre dones i homes i la invisibilització de les dones:

- a) l'ambigüitat en la interpretació d'una paraula es dóna quan pot ser entesa com a exclusivament masculina o com a genèrica (vàlida per a masculí i femení), que és el que es coneix com a masculí genèric: *Tots els homes són iguals davant la llei*;
- b) la asimetria en el tracte de dones i homes fa les dones queden subordinades als homes o siguen tractades com a inferiors: *La senyoreta Puig i el senyor Martí no han presentat l'informe d'activitats dins del termini*;
- c) la invisibilització de les dones, és a dir, la seua desaparició com a subjectes del discurs: *Tots els auxiliars han estat convocats a les proves de promoció interna*.

Caldrà, doncs, trobar un equilibri entre el respecte a la normativa i la precisió i la claredat necessàries en els àmbits formals, d'una banda, i, d'altra banda, una formulació de la realitat en què les dones es presenten en igualtat de condicions amb els homes, actives i visibles.

En qualsevol cas, convé tenir en compte, com a criteris generals, que cal:

- respectar les normes gramaticals,
- vetllar tant com siga possible per l'economia lingüística, i no introduir formes excessivament complexes o difícils de llegir o dir,
- no alterar el significat del text amb l'ús d'una alternativa,
- tenir en compte la coherència de les solucions adoptades al llarg del text complet.

Es tracta de trobar expressions respectuoses amb el diferent sexe de les persones a què fem referència, adequades a un context determinat i que no dificulten la llegibilitat del text per un excés de complexitat o una vulneració flagrant de les convencions gramaticals.

1.2. Ús d'un llenguatge igualitari

La voluntat de no-discriminació ha de palesar-se al llarg dels textos. En aquest sentit, no semblen adequades opcions que de vegades veiem en certs textos, com:

a) incloure una declaració inicial del tipus:

En aquest document, no es discrimina ningú per raó de sexe

b) incloure una nota que indique que l'ús del masculí no s'ha d'entendre com a sexista:

Per facilitar la lectura del document, entendrem que les paraules que fan referència a persones en sentit genèric tenen valor masculí o femení

c) redactar tot en masculí incloent només en un punt que la referència és a masculí i femení

Demà es tanca el termini per a presentar sol·licituds per a la contractació d'un bidell (home o dona). Els aspirants hauran de presentar l'imprès al Registre General de la UV

El fet és que els usos igualitaris no són purament una qüestió gramatical, sinó que tenen a veure també amb el contingut dels textos i la manera de presentar i seleccionar la informació. Així, si diem:

Es poden preparar activitats a l'aula de jardineria i fer que els xiquets i les xiquetes després regalen les plantes a les mares

Es pot organitzar un taller d'electrònica i fer que els xiquets i les xiquetes proven els seus invents amb el seu pare

el llenguatge no és sexista però la concepció que hi subjau sí que fa una diferència entre els dos gèneres, que pot estar poc o gens justificada.

Així, quan redactem un text s'ha d'intentar tenir en compte tots dos gèneres en les referències a persones concretes especialment, però també a persones indeterminades, les quals identificarem sobretot amb formes genèriques o formes dobles. Caldrà, però, adequar-se al context i al marc textual, ja que una alternativa no serà vàlida en qualsevol cas.

1.3. El masculí genèric

El masculí és el gènere no marcat gramaticalment, de manera que segons el context en què s'use serveix per a designar els individus de sexe masculí de manera específica o bé per a parlar d'homes i dones conjuntament, com a éssers humans: aquest segon cas és el denominat *masculí genèric*. Això es pot veure en l'exemple següent:

Estan convocats a les proves tots els alumnes que estiguen matriculats aquest curs en màsters de la UV (‘homes i dones’)

El femení és el que se sol denominar gramaticalment com a gènere marcat, ja que el seu ús és exclouent i específic del sexe femení en totes les circumstàncies en què s'empra.

Estan convocades a les proves totes les alumnes que estiguen matriculades aquest curs en màsters de la UV (‘només dones’)

Des d'un punt de vista exclusivament gramatical, l'ús del masculí genèric en singular (*l'alumne*) i en plural (*els alumnes*) per a designar tots els individus d'una espècie no presenta objeccions. No obstant això, l'ús sistemàtic del masculí genèric en el text o en el discurs pot resultar inapropiat, ja que oculta la presència de dones, sosté i manté l'ambigüitat referencial (sovint no sabem si estem parlant d'homes i dones o només d'homes) i indica un ús sexista del llenguatge en molts contextos:

Estan convocats a les proves tots els alumnes que estiguen matriculats en màsters de la UV, fins i tot les alumnes

Hi ha qui proposa aplicar el que es denomina *regla d'inversió*: substituir la paraula dubtosa per la del gènere contrari i comprovar si resulta inadequada. Si ho fem en la frase anterior (*Estan convocades a les proves totes les alumnes*), comprovem que, en efecte, és exclouent dels homes.

Les alternatives en aquests contextos no igualitaris són variades, com veurem en aquesta Guia i resumim en l'apartat següent, i permeten un ús més adequat del llenguatge: formes dobles, substitucions del masculí per substantius abstractes, col·lectius i altres construccions, ús del tractament de *vós* o de genèrics com la paraula *persona*, etc.

1.4. Adequació al context i alternatives al masculí genèric

Les solucions que es presenten en aquesta Guia, i que resumim en la taula que hi ha al final de l'apartat, deriven de la identificació dels principals problemes en la redacció de textos. Les diferents alternatives no es poden aplicar mecànicament, sinó que caldrà valorar-les en cada cas. Per això en les fitxes indiquem les condicions d'ús, els avantatges i els inconvenients de cada cas, com a orientació als usuaris i usuàries, que hauran de valorar l'adequació de cada solució al context local (l'oració) i al context global (el text) en què s'insereixen.

En general, i referint-nos a textos escrits, caldrà activar principalment, segons el context:

- a) Ús de col·lectius, genèrics o construccions d'impersonalització o que eviten formes marcades com a masculines o femenines.
- b) Formes dobles, preferiblement coordinades amb *i* o *o*, i només molt excepcionalment juxtaposades amb mecanismes gràfics.

De manera general, cal tenir en compte les recomanacions següents:

- Si coneixem o podem conèixer el sexe de la persona a qui ens adreçem o a qui fem referència, no serà admissible aplicar-li un gènere que no correspon. Aquest és el cas de cartes o escrits personals i també de la retolació. Així, serà molt incorrecte usar, per exemple, encapçalaments de carta com

Benvolgut Maria Lluïsa,

cosa que encara s'esdevé quan s'envien cartes a moltes persones, o acabar una acta de la manera següent:

Signat: El secretari de la Comissió, Maria Lluïsa Pla

- En recomanacions i ordres, serà especialment adequat l'ús de construccions genèriques i impersonals o el tractament de *vós*.
- En textos que poden adreçar-se tant a homes o a dones, com ara convocatòries o ofertes de treball, caldrà fer ús de formes no discriminatòries i inclusives dels dos sexes; l'alternativa triada dependrà del tipus de text (per exemple, si és un document administratiu obert, com una instància, o tancat, com una convocatòria de reunió).
- En textos que han d'aplicar-se durant un temps llarg, com lleis o normatives, serà preferible usar col·lectius, genèrics o formes dobles, procurant, en aquest darrer cas, que la redacció no siga excessivament reiterativa o complexa.
- Dins de textos llargs no és recomanable usar molt reiteradament les formes dobles, especialment amb alternatives gràfiques, perquè compliquen la redacció i poden dificultar la lectura. Les reservarem, doncs, a aquells casos en què no estiga disponible una altra solució o el fet d'adoptar-la pugui crear ambigüïtat o canviar el significat del text.

Cal recordar que l'ús de certes alternatives als masculins genèrics poden implicar una complicació del discurs que resulte inadequada o contraproductiva en la mesura que dificulti la comprensió del missatge. Així, haurem de tenir en compte que la claredat i la simplicitat s'han de preservar en qualsevol cas.

Observem també que un excés de zel pot fer que se substituïsquen formes perfectament no discriminatòries, com en l'exemple següent, on *vocal* és invariable i, doncs, no hauria de substituir-se per *persones vocals*.

S'han publicat els tribunals, que en tots els casos inclouen un president/a, un secretari/ària i tres persones vocals

Taula 1. Alternatives al masculí genèric

Alternativa	Exemple	Avantatges	Condicions d'ús
Col·lectius, noms abstractes i genèrics	<i>El professorat ha iniciat el procés d'adaptació</i> (en comptes de <i>Els professors han iniciat el procés d'adaptació</i>)	Econòmic	Substitueix grups però no referents individuals
Formes dobles completes	<i>Les professores i professors han fet vaga</i> (en comptes de <i>Els professors han fet vaga</i>)	Visibilitza dones i homes en pla d'igualtat	Pot resultar poc natural o massa rebuscat si es repeteix excessivament
Formes dobles abreujades (alternatives gràfiques)	<i>Benvolgut/uda professor/a</i> , (en comptes de <i>Benvolgut professor</i>)	Econòmic	Pot presentar dificultats de lectura i plantejar problemes de repetició i concordança de mots que acompanyen
Construccions genèriques, d'impersonalització i tractament de <i>vós</i>	<i>Naixement</i> (en comptes de <i>Nascut o Nascut/uda</i>) <i>Us convidem a la inauguració</i> (en comptes de <i>El/la convidem a la inauguració del curs</i>)	Generalitza i, doncs, evita invisibilitzar les dones sota denominacions masculines	Pot no ser del tot equivalent a la forma substituïda

1.5. Coherència en les solucions

La tria d'una solució no és prou per a garantir un text ben escrit o dit i respectuós amb la igualtat de sexes. Caldrà mantenir una certa coherència en les alternatives, la qual cosa no vol dir no poder combinar alternatives, sinó fer-ho de manera coherent i equilibrada. Observem el text següent, en què es constata una certa voluntat de no discriminar, plasmada textualment de forma poc coherent i, doncs, poc reeixida:

Qui pot sol·licitar les beques Leonardo?

Per a beneficiar-se d'una beca Leonardo, *el sol·licitant* ha de complir amb els requisits següents:

- Ser *titulat* universitari de qualsevol universitat espanyola, siga pública o privada, siga quina siga la seua àrea d'estudis (la titulació ha de trobar-se en el catàleg oficial de titulacions impartides en universitats espanyoles).
- Haurà d'haver finalitzat els estudis universitaris en els últims 2 anys.
- Sense experiència prèvia, una vegada finalitzats els seus estudis, en l'àmbit professional de la seua titulació.
- Nivell d'idiomes adequat per a la realització de les pràctiques.
- No haver gaudit d'una altra beca de pràctiques en l'estranger

No hi podran participar:

- *Titulats* amb estudis de Doctorat, Màster o d'un altre tipus d'estudis de postgrau que no hagen obtingut el títol universitari previ a aquests estudis en una universitat espanyola pública o privada.
- *Titulad@s* amb homologació de títols obtinguts en altres països.
- *Estudiants i estudiantes* que cursen màster o doctorat.

El text conté masculins genèrics, juntament amb formes dobles amb arrova i formes dobles completes. Una bona alternativa al text podria ser aquesta:

Qui pot sol·licitar les beques Leonardo?

Per a beneficiar-se d'una beca Leonardo, *qui la sol·licita* ha de complir amb els requisits següents:

Tenir un títol universitari de qualsevol universitat espanyola, siga pública o privada, siga quina siga la seua àrea d'estudis
[...]

No hi podran participar:

Persones amb estudis de Doctorat, Màster o d'un altre tipus d'estudis de postgrau que no hagen obtingut el títol universitari previ a aquests estudis en una universitat espanyola pública o privada.

Titulades i titulats amb homologació de títols obtinguts en altres països.

Estudiants i estudiantes que cursen màster o doctorat.

2. Llenguatge igualitari en la comunicació universitària

El tipus de text o discurs, la finalitat que té i a qui va adreçat són factors fonamentals a l'hora d'activar estratègies per a un ús igualitari del llenguatge. Les fitxes següents proposen recomanacions adaptades als textos, documents i discursos dels diversos àmbits de la universitat. Finalment, fem algunes indicacions per a un ús igualitari de la llengua en el discurs oral.

Aquestes recomanacions discursives, han de complementar-se amb la identificació dels problemes i les estratègies concretes per a evitar-los, que s'expliquen amb detall en els capítols 3 i 4, respectivament.

Dins de la diversitat d'alternatives oferides per a evitar el masculí genèric, en cada tipus de text cal valorar quines s'adapten millor a les convencions del gènere textual.

2.1. Llenguatge igualitari en l'àmbit administratiu

Les recomanacions que s'assenyalen a continuació afecten tant el personal administratiu com el docent i investigador i l'alumnat, atès que gran part dels documents esmentats poden ser produïts o utilitzats per qualsevol membre de la comunitat universitària.

Els documents de l'àmbit administratiu de què es parla en aquest apartat són de caràcter escrit i es poden classificar, en primera instància, en oberts (adreçats a persones indeterminades que els hauran d'emplenar) i tancats (completament redactats). En concret, diferenciem:

- Impresos i formularis (de caràcter obert i que haurà d'emplenar una persona indeterminada)
- Documents adreçats a persones concretes (tancats)
- Documents adreçats a un grup o col·lectiu de persones (tancats)
- Documents legals i normatius (tancats)

Es poden trobar models de documents en el *Manual de documents i llenguatge administratiu* de la UJI, consultable en xarxa:
www.uv.es/snl/v/publicacions/altres.htm.

2.1.1. Impresos i formularis

Documents:

Sol·licituds, instàncies, fulls de matrícula o d'inscripció, etc.

Es tracta de documents oberts, que, a fi d'adreçar-se a l'administració, utilitzen persones indeterminades, les quals, doncs, poden ser dones o homes. El text té un caràcter sintètic i esquemàtic, i funciona a manera de plantilla, amb un sèrie d'espais buits que s'han de completar amb dades o informació. El text ha de ser clar i concís i adaptar-se a un usuari o usuària de qualsevol sexe.

D'altra banda, convé tenir en compte que, igual com altres textos administratius, s'adrecen a organismes i no tant a persones o càrrecs.

Recomanacions:

- Evitar l'ús del masculí genèric, ja que qui emplena els formularis en cada ocasió concreta és una persona individual, que tant pot ser dona com home.

Signatura del candidat
 Signatura

- Usar expressions neutres o formes genèriques, que permeten ometre el masculí genèric.

Nascut a... el...

Nascut/da a...el...

Lloc i data de naixement...

Matriculat en l'assignatura....

Matriculat/da en l'assignatura...

Assignatura que cursa...

- Recórrer, ocasionalment, a desdoblaments, sempre que no hi haja una alternativa en la redacció; en aquest cas, com que el text ha de ser curt i esquemàtic, es prefereixen les formes dobles amb barres a les completes, però no s'ha d'usar l'arrova.

Nom del professor col·laborador en el projecte

Nom del profess@r col·laborador@ en el projecte

Nom del/de la professor/a col·laborador/a en el projecte

- Usar el nom de l'organisme o la secció a què s'adreça i no el del càrrec que en té la màxima representació.

Degà de la Facultat de Química

Deganat de la Facultat de Química

Impresos i formularis: exemple de text

Text millorable

Nom del/de la sol·licitant

Nascut/da a, el dia de de

Domiciliat en

Llicenciat/ada o graduat/ada en

DEMANA que siga acceptada la seua preinscripció al Màster de Secundària.

L'interessat,

VICERECTOR DE POSTGRAU

Text millorat

Nom.....

Lloc de naixement, el dia de de

Adreça.....

Amb títol de llicenciatura o grau en

DEMANA que siga acceptada la seua preinscripció al Màster de Secundària.

Signatura,

VICERECTORAT DE POSTGRAU

2.1.2. Documents administratius adreçats a persones determinades

Documents:

Cartes, correus electrònics, notificacions, certificats, invitacions, etc.
Es tracta de documents tancats destinats a persones determinades.
En aquest cas la redacció ha d'adaptar-se al sexe de la persona a qui s'adreça l'escrit i també ha d'adequar-se al de la persona que el signa.

Recomanacions:

- Emprar el gènere gramatical corresponent en cada cas a la persona concreta a qui es dirigeix: si és dona, en femení; si és home, en masculí.

L'Institut de Criminologia i Ciències Penals CERTIFICA que <i>l'alumne</i> Miquel Sants ha superat el curs sobre Seguretat.

L'Institut de Física Corpuscular CERTIFICA que <i>l'alumna</i> Maria Sevilla ha realitzat el màster en Astrofísica i Cosmologia.

- En el cas d'enviament massiu, es recomana fer dos models, un per a homes i un per a dones. Si no és possible especificar en cada document el gènere, s'emprarà una de les alternatives al masculí genèric, especialment les formes dobles no abreujades o formes invariables.

Benvolguda treballadora,
Benvolgut treballador,

Benvolgudes i benvolguts col·legues (i no Benvolguts companys),

- Usar el tractament de *vós* en comptes del de *vostè* o *tu* en totes aquelles parts que es refereixen directament als destinataris o destinatàries.

Sr./Sra.,

El convidem al desè aniversari de la Xarxa RUVID. Li preguem que confirme la seua assistència responent aquest correu electrònic.

Senyora,

Us convidem al desè aniversari de la Xarxa RUVID. Us preguem que confirmeu la vostra assistència responent aquest correu electrònic.

- Com a textos que desenvolupen una redacció extensa, relativament complexa i elaborada en paràgrafs, es recomana no utilitzar marques gràfiques de desdoblament.

Sr./Sra.,

Senyora, (o Senyor, segons el cas)

- Paral·lelament, en la signatura o indicació de remitent o destinació de l'escrit ha de constar el càrrec amb la forma que corresponga a la persona que l'ocupa o bé l'organisme que representa.

Signat,

Júlia Turó
Vicerectora de Postgrau

Rectorat
Vicerectorat de Postgrau
Avgda. Blasco Ibáñez, 13

2.1.3. Documents administratius adreçats a un grup o col·lectiu de persones

Documents:

Cartes, correus electrònics, notificacions, certificats, invitacions, etc. També s'hi inclouen els documents d'informació pública com convocatòries (de llocs de treball, de reunions), resolucions, circulars, anuncis, avisos, etc.

Es tracta de documents tancats destinats a un grup de persones concret, que, previsiblement, inclou dones i homes. En aquest cas la redacció ha de tenir en compte que els rebran o llegiran persones de tots dos sexes.

Recomanacions:

- Evitar el masculí genèric sovint amb canvis de redacció que generalitzen o eliminen el mot que té marca de gènere.

Resolució per als treballadors del PAS i PDI afiliats al règim general de la Seguretat Social sobre notificacions d'accidents laborals

Resolució per al PAS i PDI amb afiliació al règim general de la Seguretat Social sobre notificacions d'accidents laborals

- Evitar expressions amb marques de gènere mitjançant estructures que incloguen genèrics, pronoms sense marca de gènere o construccions impersonals.

Els interessats hauran de presentar títol de graduat o llicenciat

Les persones interessades hauran de presentar títol de grau o de llicenciatura

S'haurà de presentar títol de grau o de llicenciatura

Qui desitge fer la preinscripció al màster haurà de presentar títol de grau o de llicenciatura

- Com a textos que desenvolupen una redacció extensa, relativament complexa i elaborada amb diversos paràgrafs, es recomana no utilitzar marques gràfiques de desdoblament.

Sr./Sra.,

Senyora, (o *Senyor*, segons el cas)

- Paral·lelament, en la signatura o indicació de remitent o destinació de l'escrit ha de constar el càrrec amb la forma que corresponga a la persona que l'ocupa o bé l'organisme que representa.

Signat,

Júlia Turó

Vicerecutora de Postgrau

Rectorat

Vicerecutorat de Postgrau

Avda. Blasco Ibáñez, 13

Documents administratius adreçats a un grup o col·lectiu de persones: exemple de text

Text millorable

Maria Ros
Director del departament de Filologia

Senyor/a,

Em complau comunicar-**li** que el termini per a presentar propostes de cursos d'extensió universitària acaba el proper 5 de desembre. **Els interessats** hauran de presentar les seues sol·licituds al registre general de la Universitat.

Si **vol** fer alguna consulta en relació amb el formulari de proposta, **es pot** adreçar a la **secretària** del Vicerectorat de Postgrau, que **el** podrà assessorar.

Reba una salutació ben cordial,

Júlia Turó
Vicerector de Postgrau

Text millorat

Maria Ros
Directora del departament de Filologia

Senyora,

Em complau comunicar-**vos** que el termini per a presentar propostes de cursos d'extensió universitària acaba el proper 5 de desembre. **Les persones interessades** hauran de presentar les seues sol·licituds al registre general de la Universitat.

Si **voleu** fer alguna consulta en relació amb el formulari de proposta, **us podeu** adreçar a la **secretaria** del Vicerectorat de Postgrau, que **us** podrà assessorar.

Rebeu una salutació ben cordial,

Júlia Turó
Vicerectora de Postgrau

2.1.4. Documents legals i normatius

Documents:

Estatuts, reglaments, normatives, instruccions.

Són textos que no solen apel·lar directament a persones concretes, sinó que tracten de situacions i estats més aviat estables en el temps i fan referència a càrrecs unipersonals o òrgans de gestió. Posseeixen un caràcter més durador i fixat que la resta de documentació administrativa, i més que referir-se a individualitats, es refereixen a càrrecs, que poden correspondre a dones o homes en moments diferents. Aquestes característiques condicionen els advertiments sobre els usos igualitaris que formulem a continuació.

Recomanacions:

- Emprar alternatives al masculí genèric, especialment col·lectius o genèrics, o el nom de l'organisme que representa la persona, sempre que no es modifiqui el sentit del text.

És competència del Consell de Departament dirimir els conflictes que puguen sorgir entre els professors del Departament

És competència del Consell de Departament dirimir els conflictes que puguen sorgir en el personal docent del Departament

La documentació per a noves propostes de convenis es remetrà al Vicerector de Política Científica i Cooperació Internacional perquè siga avaluada

La documentació per a noves propostes de convenis es remetrà al Vicerectorat de Política Científica i Cooperació Internacional perquè siga avaluada

- Usar una expressió impersonal o canviar la redacció, per exemple ometent el subjecte o un complement, sempre que no afecte la claredat i la precisió pròpia d'aquesta mena de textos.

Eleccions per sufragi universal de tots els electors
Eleccions per sufragi universal

El Consell de Govern ha d'establir, per als qui ocupen algun càrrec, el règim de compliment de les seues obligacions en la Universitat
El Consell de Govern ha d'establir, si s'ocupa algun càrrec, el règim de compliment de les seues obligacions en la Universitat

Els membres del personal d'administració i serveis que compleixen els requisits que fixe la normativa vigent podran ser responsables de cursos de formació i perfeccionament de l'activitat administrativa

Si es forma part del personal d'administració i serveis i es compleixen els requisits que fixe la normativa vigent, es podran responsabilitzar de cursos de formació i perfeccionament de l'activitat administrativa

- Emprar formes dobles quan no hi haja col·lectius o genèrics disponibles (o en el cas que tinguen un significat diferent), procurant que no n'hi haja massa en una mateixa seqüència i no desdoblant tots els elements.

El gerent presentarà un informe econòmic anual davant el Consell de Govern
El gerent o la gerent presentarà un informe econòmic anual davant el Consell de Govern

- Com a textos que desenvolupen una redacció extensa, relativament complexa i elaborada mitjançant paràgrafs, es recomana no utilitzar marques gràfiques de desdoblament.

El síndic/a o vicesíndic/a de la Sindicatura Universitària de Greuges no pot tenir alhora un altre càrrec.
El síndic o síndica o el vicesíndic o vicesíndica de la Sindicatura Universitària de Greuges no pot tenir alhora un altre càrrec.

Observeu que l'ús de gerència en aquest context seria inadequat, per tal com, la gerència, la forma el gerent o la gerent i el seu equip; a més, un òrgan no presenta un informe, atès que és una acció que s'atribueix a una persona.

Normatives i textos legals: exemple de text

Text millorable

1. PROGRAMA D'INCENTIVACIÓ DE LA JUBILACIÓ VOLUNTÀRIA DELS PROFESSORS DELS COSSOS DOCENTS UNIVERSITARIS

1.1. Àmbit d'aplicació

A aquest Programa d'incentivació de la jubilació es podran acollir voluntàriament els professors de la Universitat de València que tinguen la condició de funcionaris de carrera d'alguns dels cossos docents universitaris i que es troben en servei actiu o situació assimilada, a més de reunir els requisits legals per a sol·licitar la jubilació voluntària (art. 28.2.b del Reial Decret 670/1987, de 30 d'abril, pel qual s'aprova el Text refós de la Llei de classes passives de l'Estat).

No obstant això, és responsabilitat dels interessats consultar individualment la seua situació personal a l'administració.

1.2. Incentiu de caràcter econòmic

Els/Les professors/es de la Universitat de València que, d'acord amb aquest Programa, sol·liciten la jubilació voluntària percebran un incentiu econòmic segons les condicions següents:

1.2.1. Càlcul de la quantia de l'incentiu

a) Es consideraran les retribucions íntegres anuals del professor de l'any en què sol·licita la jubilació pels conceptes de sou base, triennis, complement de destinació, component general del complement específic, component per mèrits docents del complement específic (quinquennis), complement de productivitat (sexennis), pagues extraordinàries i retribucions addicionals del Decret 174/2002 (complement autonòmic).

Per a la determinació de l'incentiu dels professors de Ciències de la Salut amb plaça vinculada, es consideraran únicament les retribucions que haurien de percebre com a funcionaris docents, amb independència de la seua vinculació.

Text millorat

1. PROGRAMA D'INCENTIVACIÓ DE LA JUBILACIÓ VOLUNTÀRIA DEL PROFESSORAT DELS COSSOS DOCENTS UNIVERSITARIS

1.1. Àmbit d'aplicació

A aquest Programa d'incentivació de la jubilació es podran acollir voluntàriament **membres del PDI** de la Universitat de València que tinguen la condició de funcionaris de carrera d'alguns dels cossos docents universitaris i que es troben en servei actiu o situació assimilada, a més de reunir els requisits legals per a sol·licitar la jubilació voluntària (art. 28.2.b del Reial Decret 670/1987, de 30 d'abril, pel qual s'aprova el Text refós de la Llei de classes passives de l'Estat).

No obstant això, és responsabilitat **de les persones interessades** consultar individualment la seua situació personal a l'administració.

1.2. Incentiu de caràcter econòmic

Les professores i professors de la Universitat de València que, d'acord amb aquest Programa, sol·liciten la jubilació voluntària percebran un incentiu econòmic segons les condicions següents:

1.2.1. Càlcul de la quantia de l'incentiu

a) Es consideraran les retribucions íntegres anuals **del professor o la professora** de l'any en què sol·licita la jubilació pels conceptes de sou base, triennis, complement de destinació, component general del complement específic, component per mèrits docents del complement específic (quinquennis), complement de productivitat (sexennis), pagues extraordinàries i retribucions addicionals del Decret 174/2002 (complement autonòmic).

Per a la determinació de l'incentiu del **professorat** de Ciències de la Salut amb plaça vinculada, es consideraran únicament les retribucions que haurien de percebre com a funcionaris docents, amb independència de la seua vinculació.

2.2. Llenguatge igualitari en l'àmbit docent

És imprescindible que en les activitats docents es pare cada vegada més atenció a l'ús de formes igualitàries en el tracte i en la referència sexual respectuosa amb les diferents condicions i identitats.

En l'àmbit docent, hi ha tres tipus generals de discurs que convé atendre:

- el discurs a l'aula per part del professorat;
- els documents de caràcter descriptiu o prescriptiu que el professorat ofereix a l'alumnat per a assenyalar les condicions i el seguiment de l'assignatura, així com la redacció d'exercicis i exàmens;
- la correspondència del professor o professora amb l'alumnat: correus electrònics, avisos a l'aula virtual o al tauler d'anuncis, notificacions, etc.

2.2.1. Discurs a l'aula per part del professorat

Oralment, i sobretot si el discurs és relativament espontani, és més difícil controlar la manera d'expressió. Tanmateix, és important tenir cura d'usar un llenguatge igualitari creant hàbits d'ús que incorporin alternatives al masculí genèric, preparant prèviament les exposicions i procurant ajustar-se al sexe de les persones que tenim al davant o a qui fem referència, en especial en les apel·lacions o referències directes a persones concretes.

Vegeu les recomanacions per a un ús igualitari en la llengua oral de la fitxa 2.4.

Recomanacions:

- Evitar un ús exclusiu o quasi exclusiu del masculí genèric en les exposicions, especialment en les apel·lacions directes al conjunt de l'alumnat.

Molts ja m'heu enviat els treballs per correu electrònic, però no tots ho heu fet; per favor, recordeu que la data límit de lliurament és demà

La majoria ja m'heu enviat els treballs per correu electrònic, però no tothom ho ha fet; per favor, recordeu que la data límit de lliurament és demà

- Emprar la forma femenina adequada quan es faci al·lusió o se citen dones que ocupen un càrrec o professió, dones expertes o estudioses d'una àrea d'investigació.

La catedràtic Mireia Vallés ha ocupat la direcció de l'Associació Internacional d'Optometria

La catedràtica Mireia Vallés ha ocupat la direcció de l'Associació Internacional d'Optometria

La primera metge graduada com a tal va ser Elizabeth Blackwell, que va rebre el consell de realitzar cursos d'homeopatia i dedicar-se a la pràctica de la medicina no oficial

La primera metgessa graduada com a tal fou Elizabeth Blackwell, que va rebre el consell de realitzar cursos d'homeopatia i dedicar-se a la pràctica de la medicina no oficial

- Caldrà, igualment, evitar els tractes asimètrics, que invisibilitzen, subordinen o connoten negativament les dones.

L'àmbit universitari és un espai privilegiat per a la formació en el tracte igualitari i, per tant, en la normalització i l'extensió de formes en femení que fins fa molt poc de temps només es formulaven en masculí.

Sobre asimetries, vegeu les fitxes 3.4 i 3.5, principalment.

2.2.2. Documents de caràcter descriptiu o prescriptiu oferits a l'alumnat

Documents:

Guies docents, descripcions i condicions sobre la manera de realitzar un treball, descriptors de les assignatures en una pàgina electrònica institucional, redacció d'activitats, de proves o d'exàmens, etc.

Noteu que, pel caràcter escrit i planificat d'aquests textos, és possible posar-hi una atenció major enfront dels orals, sobretot els espontanis, ja que l'escrit permet un major control de la redacció i una revisió final.

Recomanacions:

- Evitar l'ús del masculí genèric amb les alternatives més adequades a cada cas.

L'alumne ha de conèixer els distints factors que condicionen la distribució de vegetals a la Terra

L'alumna o alumne ha de conèixer els distints factors que condicionen la distribució de vegetals a la Terra

Cal conèixer els distints factors que condicionen la distribució de vegetals a la Terra

- Evitar l'ús del substantiu *home* amb valor integrador dels dos sexes.

Expliqueu per què no es considera que una acció és cooperativa en el Model Social si un home n'ataca un altre a la via pública

Expliqueu per què no es considera que una acció és cooperativa en el Model Social si un algú ataca una persona a la via pública

- Alternar figures femenines i masculines en la formulació d'exemples o de qüestions i problemes, i no usar per defecte el masculí.

Un comerciant paga 80.000 € per un carregament de cereal i està segur que el pot revendre a final de l'any per 110.000 €, determineu quina és la taxa de rendiment de la inversió

Una comerciant paga 80.000 € per un carregament de cereal i està segur que el pot revendre a final de l'any per 110.000 €, determineu quina és la taxa de rendiment de la inversió

Documents de caràcter descriptiu o prescriptiu: exemple de text

Text millorable

Taller per als **docents i els estudiants de llengua**: Fonètica i noves tecnologies

La fonètica és una disciplina que **el professor** de llengües sol tractar transversalment en nombroses assignatures, per la qual cosa cada vegada és més necessari que **els especialistes** en lingüística coneguen la rendibilitat didàctica dels mitjans tecnològics. És responsabilitat **dels docents i dels investigadors** millorar les potencialitats d'algunes eines informàtiques que poden servir d'ajuda **al professor** de llengües per a desenvolupar activitats dinàmiques a l'aula.

Aquest taller vol contribuir a la formació dels **professors** en l'ús de les noves tecnologies. En concret, se centrarà en dos objectius: que **els i les alumnes** aconseguisquen millorar el seu nivell de producció articulatòria i també el seu nivell de percepció auditiva.

Text millorat

Taller per a **docents i estudiants de llengua**: Fonètica i noves tecnologies

La fonètica és una disciplina que **el professor o professora** de llengües sol tractar transversalment en nombroses assignatures, per la qual cosa cada vegada és més necessari que **qualsevol especialista** en lingüística conega la rendibilitat didàctica dels mitjans tecnològics. És responsabilitat de **docents i d'investigadores i investigadors** millorar les potencialitats d'algunes eines informàtiques que poden servir d'ajuda **a qui ensenya** llengües per a desenvolupar activitats dinàmiques a l'aula.

Aquest taller vol contribuir a la formació del **professorat** en l'ús de les noves tecnologies. En concret, se centrarà en dos objectius: que l'**alumnat** aconseguisca millorar el seu nivell de producció articulatòria i també el seu nivell de percepció auditiva.

2.2.3. Correspondència entre professors o professores i alumnes

Documents:

Correus electrònics, cartes, notificacions, intervencions en un grup de discussió, en un bloc, etc.

En la correspondència se sol apel·lar al conjunt d'estudiants de l'assignatura. Convé que tothom se senta reflectit i inclòs en el missatge de qui escriu.

Recomanacions:

- Evitar el masculí genèric usant diferents estratègies alternatives.
- Usar sempre que siga possible el tractament de *vós*, que inclou homes i dones sense distinció de gènere.
- Utilitzar formes dobles per a les apel·lacions a lectores i lectors de la correspondència, especialment en les parts del text que s'hi adrecen directament.

Benvolguts estudiants,
Benvolgudes estudiantes i estudiants,
Benvolgudes i benvolguts,

Hola a tots,
Hola a tothom,

- No usar formes dobles amb marques gràfiques en salutacions i comiats.
- Intentar reflectir un ús igualitari també en els titulars o els assumptes dels missatges i notificacions.

Indicacions per als estudiants amb el primer parcial suspès
Indicacions per a qui té suspès el primer parcial

Avís per als delegats de grup
Avís per a delegats/des de grup

**Correspondència entre professors o professores i alumnes:
exemple de text**

**Missatge enviat a través de l'Aula Virtual
Instruccions per a realització de la segona pràctica**

Benvolgudes i benvolguts,

Us informe que caldrà lliurar la segona pràctica avaluable el dia 12 de desembre. Cada estudiant presentarà una pràctica individual, encara que el treball s'haja fet en grup, i en paper.

Qui tinga pendent la primera pràctica, n'haurà de lliurar una versió corregida també.

Bon pont a tothom.

Marta Flors

Professora del mòdul

Entrades de bloc entre professora i estudiants: exemple de text

Llúcia	Hola a totes i a tots: volia preguntar quines estratègies useu per motivar l'alumnat a l'aula. Suppose que no és igual enfrontar-se a valencians/anes o a no valencianoparlants.
Roser	Bona nit a tothom, Tinc la mateixa inquietud que Llúcia, ja que no mai he fet classe. Si algun/a professor/a pot respondre... Gràcies
Vicent	Moltes gràcies pels exemples d'abans, professora. Llegir les vostres experiències fa que cada dia tinga més ganes de fer classe. Em sembla molt interessant quan dieu que la professora o el professor ha d'estar també motivat per a transmetre aquesta eina de coneixement a l'alumnat; no hi havia pensat, sempre ho enfocava tot als alumnes i les alumnes (les seues inquietuds i actitud) i mai cap a la persona que ensenya.
Professora	Bona nit, En primer lloc, vull saludar les perones que han entrat per primera vegda aquesta vesprada i agrair a tothom l'esforç i el que estem aprenent. M'alegra que us interesse l'aspecte de la motivació del professor/a i que no us quedeu només amb la necessitat que els estudiants i les estudiantes estiguen motivats. Cal desenvolupar estratègies de motivació en qui aprèn, però també és imprescindible per a qui ensenya. Us animeu a respondre a Llúcia i Roser? Un salutció, Carme

2.3. Llenguatge igualitari en altres àmbits acadèmics i en els mitjans de comunicació

Cal diferenciar dos tipus de funció i àmbits d'ús:

- discursos orals de caràcter social o cultural, dins d'un marc acadèmic i universitari,
- mitjans que transmeten informació institucional i comuniquen sobre la Universitat, electrònics o en paper.

2.3.1. Discursos oferits en actes i esdeveniments acadèmics de caràcter social o cultural

Discursos:

Homenatges, presentacions, lliuraments de premis, certàmens, inauguració de curs, inauguració i clausura de congressos, actes de graduació o llicenciatura, reunions informatives, presentacions de llibres, tribunals, etc.

Cal tenir en compte que es tracta d'actes molt formals, adreçats normalment a un públic ampli i amb una profunda repercussió social i mediàtica, per la qual cosa cal prendre en consideració les recomanacions per a un ús igualitari en la llengua oral.

Vegeu les recomanacions per a un ús igualitari en la llengua oral de la fitxa 2.4.

Recomanacions:

- Preparar i revisar les seccions del discurs que es dirigeixen directament a l'audiència per a identificar les apel·lacions personals, de manera que es preveja el desdoblament o l'ús d'alternatives igualitàries.

- Utilitzar de manera especialment atenta les formes femenines relatives a càrrecs, professions o títols, encara que es tracte de formes que puguin resultar encara noves o poc esteses.

Aquesta Universitat s'honora d'haver concedit el Doctorat Honoris causa a nombrosos científics i científiques de prestigi internacional

Al final d'aquesta IX Jornada de les Ciències Exactes tenim el gust d'oferir els premis a un grup de joves matemàtiques i matemàtics, estudiants de Batxillerat, que han demostrat tenir un nivell universitari

2.3.2. Notícies i informació en els mitjans de comunicació

Textos i documents:

Notícies en qualsevol mitjà de comunicació, revistes de la Universitat, vídeos institucionals, cartells, i molt especialment la informació en les pàgines web de la Universitat.

En una societat de la imatge i de la comunicació de masses és imprescindible transmetre la informació institucional amb un llenguatge que reflectisca la igualtat de sexes i visibilitze tant la dona com l'home.

Recomanacions:

- Intentar evitar el masculí genèric, sobretot, en titulars o anuncis.
- Evitar les formes dobles amb marques gràfiques, i especialment l'arrova (@), llevat que es tracte de noms propis d'organismes, grups o esdeveniments que l'hagen incorporat, o que s'empren com a eina de disseny publicitari.

- Utilitzar formes dobles completes de manera adequada, sense contravenir, si és possible, el principi d'economia lingüística. En certs casos, com en els titulars de premsa, és més convenient fer ús d'altres alternatives al masculí genèric.
- Cercar formes d'expressió neutres o inclusives, en la informació sobre esdeveniments en què s'inclou les persones a qui va adreçat.

III Certamen per a Fotògrafs

III Certamen de Fotografia

La Universitat de València posa a disposició de tots els ciutadans la seua seu electrònica (ENTREU)

La Universitat de València posa a disposició de la ciutadania la seua seu electrònica (ENTREU)

La Universitat de València posa en funcionament la seua seu electrònica (ENTREU)

La Universitat de València posa en funcionament la seua seu electrònica

(ENTREU), a disposició de qualsevol persona

Llenguatge igualitari en altres àmbits acadèmics: exemple de discurs

Rectores, rectors, presidents de Comissions i autoritats acadèmiques, companys i companyes,

Benvingudes i benvinguts a aquesta Jornada sobre el govern en les universitats públiques.

Tenim el gust de seure avui ací a fi de reflexionar i contrastar punts de vista representants de les institucions universitàries públiques de l'estat.

La Universitat espanyola no és aliena a la situació de crisi en què ens trobem. Com ja han manifestat en jornades semblants a aquesta col·legues europeus, el repte de la universitat és mantenir viva la seua responsabilitat social i retre comptes de manera transparent.

Els membres de les universitats espanyoles, siguen del professorat, l'alumnat, l'administració i serveis o dels col·lectius sindicals han de ser conscients amb aquesta realitat econòmica i amb aquesta ètica de la transparència, i s'hi han de comprometre.

(...) Són ja molts qui han manifestat el seu descontent: els estudiants i estudiantes que han eixit al carrer, els sindicats que han expressat amb força les seues reivindicacions (...)

En definitiva, una vegada més, des d'aquest espai que avui s'obre ací podem repensar la manera de governar la Universitat.

(...) Gràcies per la seua atenció, rectors, rectores i altres membres de la institució universitària. Espere que els fruits d'aquesta jornada siguen profitosos per a tothom.

Llenguatge igualitari en els mitjans de comunicació: exemple de nota de premsa

Text millorable

La Universitat acull les assemblees **dels estudiants**, però adverteix que han de respectar-se les instal·lacions i el dret a la impartició de classes.

La institució universitària ha afavorit la formació de assemblees pacífiques de grups d'**alumnes mobilitzats** contra les retallades en l'àmbit educatiu i contra l'actuació de la policia durant els manifestacions d'alumnes d'Educació Secundària. Els membres de l'equip rectoral han recordat **als concentrats** l'obligació de respectar el dret constitucional a l'educació, la qual cosa suposa no posar obstacles a les classes i al treball dels **administratius**. Així mateix, la Universitat confia que es respectaran els instal·lacions materials, destinades a oferir un servei **als ciutadans**.

Durant la vesprada d'ahir **els estudiants** es van concentrar a l'entrada de l'edifici rectoral i d'algunes facultats. Les assemblees es van realitzar amb ordre i normalitat. Per al dia d'avui s'ha convocat una manifestació, que partirà de l'entrada del campus. A aquestes mobilitzacions, s'hi han sumat associacions d'estudiants i sindicats de **treballadors** de la Universitat, així com més d'un centenar de **professors**, que han signat un escrit de suport. En relació amb els actuacions policials, la Universitat ha demanat des del primer moment un alliberament ràpid **dels estudiants detinguts**. Així, durant una entrevista amb la delegada del govern, el rector va traslladar el malestar de la comunitat universitària pel tracte rebut pels **estudiants mobilitzats** contra les retallades en Educació.

Text millorat

La Universitat acull les assemblees d'estudiants, però adverteix que han de respectar-se les instal·lacions i el dret a la impartició de classes.

La institució universitària ha afavorit la formació de assemblees pacífiques de grups d'alumnes que s'han mobilitzat contra les retallades en l'àmbit educatiu i contra l'actuació de la policia durant els manifestacions d'alumnes d'Educació Secundària. Els membres de l'equip rectoral han recordat a qui participa en les concentracions l'obligació de respectar el dret constitucional a l'educació, la qual cosa suposa no posar obstacles a les classes i al treball del personal administratiu. Així mateix, la Universitat confia que es respectaran els instal·lacions materials, destinades a oferir un servei a la ciutadania.

Durant la vesprada d'ahir grups estudiantils es van concentrar a l'entrada de l'edifici rectoral i d'algunes facultats. Les assemblees es van realitzar amb ordre i normalitat. Per al dia d'avui s'ha convocat una manifestació, que partirà de l'entrada del campus. A aquestes mobilitzacions, s'hi han sumat associacions d'estudiants i sindicats de treballadores i treballadors de la Universitat, així com més d'un centenar de professors i professores, que han signat un escrit de suport.

En relació amb els actuacions policials, la Universitat ha demanat des del primer moment un alliberament ràpid dels detinguts i detingudes. Així, durant una entrevista amb la delegada del govern, el rector va traslladar el malestar de la comunitat universitària pel tracte rebut per les estudiantes i els estudiants que d'han mobilitzas contra les retallades en Educació.

2.4. Especificitats de l'oralitat enfront de l'escriptura

Moltes de les recomanacions per a un ús igualitari poden aplicar-se igualment al discurs oral i a l'escrit. Convé fer, no obstant això, algunes puntualitzacions generals sobre especificitats de la llengua oral.

2.4.1. Discursos orals espontanis i discursos orals preparats

Els discursos orals poden ser espontanis o poden preparar-se prèviament per escrit:

a) Els discursos espontanis es formulen sobre la marxa, sense planificació prèvia, la qual cosa pot portar a un menor control en l'elecció d'estratègies igualitàries per a representar els dos sexes.

Una de les maneres de millorar els discursos espontanis quant al llenguatge igualitari és assentant hàbits d'ús en la llengua escrita: quan escrivim solen disposar de més temps per a la reflexió i la revisió.

L'ús freqüent dels procediments no sexistes en la llengua escrita afavorirà la creació d'hàbits d'expressió lingüística que es reflectiran a poc a poc en la llengua oral més espontània.

b) Els discursos orals preparats per escrit, completament o parcialment, han de presentar un tracte igualitari acurat. Aquestes mesures han d'extremar-se depenent de l'audiència i del tipus de discurs: discursos amb major repercussió social, formativa o acadèmica, discursos adreçats a una àmplia audiència, discursos transmesos en mitjans de comunicació, etc.

2.4.2. Major personalització en els discursos orals preparats i formals

Els discursos orals de caràcter formal, de vegades més acadèmics, altres vegades més socialitzadors, solen estar formats de dues parts:

- una de més expositiva, en la qual es descriuen o argumenten els continguts previstos per a la xarrada o acte, i
- una de més social, en la qual se saluda, es dóna la benvinguda, s'agraeix, es demana disculpes al públic, etc.

Els elements socials del discurs oral són imprescindibles, atès que l'audiència es troba físicament present en el moment d'emissió del discurs. És freqüent l'apel·lació directa a les persones presents i, per això, es requereix una major personalització dels missatges que tinga en compte el sexe de les persones del públic i no es dirigisca en masculí a una audiència mixta.

2.4.3. Recomanacions per als discursos orals preparats i formals

La necessitat de personalització dels discursos orals demana unes estratègies per a un llenguatge igualitari que han de tenir-se en compte valorant sempre el grau d'adequació a cada context. En general, i especialment quan hi ha una apel·lació directa, es recomanen les formes dobles i el tractament de *vós*.

Podeu trobar un exemple de discurs formal en l'ampliació de l'apartat 2.4.

Benvolguts amics,
Benvolgudes amigues,

Us donem la benvinguda a aquest acte d'inauguració de l'edifici de recerca en humanitats.

Distingides electores i electors,

Us donem les gràcies pels vostres vots.

Amb tot, convé fer un ús moderat en la utilització de les formes dobles de manera freqüent en un mateix fragment de discurs. Es recomana usar fer els desdoblaments en aquells llocs i moments del discurs en què s'apel·la directament al públic i quan fem referència a persones concretes.

Hem de tenir en compte que, generalment, en els discursos orals formals resulten més pertinents les formes dobles i, fins i tot, n'hi ha més necessitat, per tal que els assistents i les assistents s'hi troben inclosos per qui parla.

Si algun dels candidats no ha dut tots els documents prescrits en la normativa, no podrà realitzar la primera prova

Si algun candidat o candidata no ha dut tots els documents prescrits en la normativa, no podrà realitzar la primera prova

En la llengua oral el desdoblament sovint resulta més natural que en l'escrita perquè l'oralitat disposa d'estratègies no verbals per a compensar la longitud d'algunes seqüències. El to de veu, l'èmfasi, les pauses o la modulació melòdica i el ritme contribueixen a fer que aquestes seqüències més extenses no resulten confuses ni feixugues.

3. Problemes

3.1. USOS I CONTEXTOS DEL MASCULÍ GENÈRIC

Tots els alumnes matriculats en màsters propis

Parlem de masculí genèric quan un substantiu gramaticalment masculí s'utilitza per a referir-se a dones i a homes.

Estan convocats tots els alumnes que estiguen matriculats aquest curs en els màsters de la UV ('els alumnes i les alumnes')

No obstant això, l'ús de la forma masculina per a referir-se de manera particular i exclusiva al sexe masculí i alhora per a referir-se a tots els éssers humans sense distincions sexuals, pot resultar confusa o ambigua, ja que les dones no sempre poden estar segures de trobar-se incloses en el masculí genèric.

*La reforma va ser aprovada pels directors de Departament.
El Servei de Política Lingüística necessita contractar un traductor de rus.*

Utilitzar sempre el masculí genèric, i no fer ús de procediments lingüístics per a la visibilització de les dones, no és incorrecte gramaticalment, però implica renunciar a fer explícit un tracte igualitari entre dones i homes, més ajustat a la societat actual.

Problemes

L'ús sistemàtic del masculí genèric en el discurs pot resultar inapropiat, ja que oculta la presència de dones, sosté i manté l'ambigüitat referencial (sovint no sabem si estem parlant d'homes i dones o només d'homes) i

indica un ús sexista del llenguatge, o poc sensible a la igualtat entre sexes, en certs contextos.

Tots els alumnes que estiguen matriculats en màsters de la UV estan convocats a les proves

Si es vol promocionar un llenguatge que reflectisca la igualtat entre dones i homes, és convenient activar alternatives al masculí genèric que permeten eliminar la incertesa que implica el seu valor exclusiu d'homes o inclusiu de grups mixtos.

Totes les persones matriculades en màsters de la UV estan convocades a les proves

En molts casos, l'abús dels masculins genèrics exigeix que siga la persona que llegeix o escolta qui identifique els subjectes a què es refereixen si no apareixen contextualitzats convenientment. Aquest abús es percep de manera cada vegada més nítida com un procediment de discriminació lingüística.

Contextos d'ús adequat o possible del masculí genèric

Encara que és important evitar el masculí genèric si es vol usar un llenguatge igualitari, no és recomanable eliminar-lo en tots els casos sense una valoració prèvia. Hi ha contextos apropiats en els quals eliminar-lo o substituir-lo pot produir una redacció estranya o inadequada que pot fer preguntar-se al receptor si hi ha diferències entre les dones i els homes esmentats.

El masculí genèric, especialment en plural, pot aparèixer i mantenir-se en els contextos següents:

Vegeu l'apartat 1.3.

- a) en la referència a associacions, sigles, expressions fixades,

ONCE Organització Nacional de Cecs Espanyols
Organització Nacional de Cecs i Cegues Espanyols i Espanyoles

Dia de Tots Sants
Dia de Tots Sants i Totes Santes

- b) en la referència a grups d'homes i dones identificats pels noms,

Maria Donat i Joan Gonçal són els guanyadors de l'Olimpiada Matemàtica

Maria Donat i Joan Gonçal són la guanyadora i el guanyador de l'Olimpiada Matemàtica

- c) en la referència a persones indeterminades si s'usa una quantificació (*dos de cada deu, cada, la majoria de, etc.*),

La proporció entre PAS i PDI oscil·la entorn d'un 50%; és a dir, per cada dos professors hi ha un PAS, proporció semblant en les universitats públiques i privades

La proporció entre PAS i PDI oscil·la entorn d'un 50%; és a dir, per cada dos professors o professores hi ha un PAS, proporció semblant en les universitats públiques i privades

- d) en la referència a persones indeterminades, no identificables, en oracions hipotètiques en temps futur,

Us agrairíem que cooperàreu per a completar l'informe sobre la vostra experiència, la qual cosa proporcionaria al programa PAP/Erasmus una valuosa informació que beneficiaria futurs estudiants i milloraria el programa.

Us agrairíem que cooperàreu per a completar l'informe sobre la vostra experiència, la qual cosa proporcionaria al programa PAP/Erasmus una valuosa informació que beneficiaria futurs i futures estudiants i milloraria el programa.

- e) en la referència a persones representatives o prototípiques,

Tot estudiant *disposa de sis convocatòries per a superar cada assignatura. Es considera que la condició de no presentat en acta no consumeix convocatòria*

Tots els alumnes i totes les alumnes disposen de sis convocatòries per a superar cada assignatura. Es considera que la condició de no presentat en acta no consumeix convocatòria

Alternatives

Les possibilitats de substitució i eliminació del masculí genèric són variades i permeten un ús més igualitari del llenguatge dins dels límits de la normativa gramatical. El desenvolupament detallat de cada una de les solucions es troba en aquesta Guia en les fitxes que vénen a continuació. Tot seguit, oferim una llista general de les principals alternatives:

- Usar formes dobles, femenina i masculina, en les estructures, especialment si ens referim a persones concretes.

Es convoca els titulats que han rebut una avaluació positiva de l'agència de qualitat

Es convoca els titulats i titulades que han rebut una avaluació positiva de l'agència de qualitat

Es prega als doctors de la Universitat que realitzen la reserva del vestit acadèmic per a l'acte d'inauguració de curs

Es prega als doctors i doctores de la Universitat que realitzen la reserva del vestit acadèmic per a l'acte d'inauguració de curs

- Usar barres com a procediment gràfic per a introduir formes dobles en els escrits dirigits a grups mixtos sempre que siguin breus o esquemàtics i preferiblement oberts, com ara impresos o instàncies.

Per a les condicions d'ús de les formes dobles, vegeu la fitxa 4.1., i també les observacions sobre concordança i ordre de mots de les fitxes 4.5, 4.6, 4.7 i 4.8.

Per a les condicions d'ús de les formes dobles amb alternatives gràfiques, vegeu la fitxa 4.2.

Fitxa d'anàlisi del llibre

Autor/a

Títol

Característiques

Alumne/a que fa la fitxa

Quedarà encarregat de vetllar pel compliment de l'acord el vicedegà corresponent

Quedarà encarregat de vetllar pel compliment de l'acord el vicedegà/ana corresponent

- Usar mots o expressions de caràcter col·lectiu sempre que existisquen i siguen adequats per a expressar un significat unitari, no de suma d'individus.

Per a les condicions d'ús de col·lectius, genèrics i altres construccions d'impersonalització, vegeu la fitxa 4.3.

Els professors tenen la majoria en les eleccions

El professorat (= 'el col·lectiu format per professores i professors') té la majoria en les eleccions [color verd i dalt?]

Si no hi ha un col·lectiu equivalent, es pot recórrer a construccions complexes que continguen paraules genèriques com *equip, comissió, comitè, grup, col·lectiu, personal, persones, subjectes, la comunitat, el personal, les persones, el conjunt*, etc.

Els avaluadors de la borsa de treball d'auxiliar de laboratori

Comissió avaluadora de la borsa de treball d'auxiliar de laboratori

- Utilitzar el tractament de *vós* com a alternativa a l'ús de pronoms de tercera persona, que tenen marca de gènere.

Els qui tinguen problema per a utilitzar l'aula Virtual, podran matricular-se en un curs de formació que estem organitzant des de Secretaria.

Si teniu problema per a utilitzar l'aula Virtual, podreu matricular-vos en un curs de formació que estem organitzant des de Secretaria

- Usar formes invariables, com ara *tothom, qui, qualsevol, algú, ningú*, com a alternativa a altres pronoms que presenten variació de gènere (com *el qual/ la qual, el que/ la que*).

Hi haurà un exemplar per a tots

Hi haurà un exemplar per a tots i totes

Hi haurà un exemplar per a tothom

Els que no hagen sigut puntuals en el lliurament dels treballs, poden optar a un segon termini de lliurament, que s'obrirà la setmana que ve

Qui no haja sigut puntual en el lliurament dels treballs, pot optar a un segon termini de lliurament, que s'obrirà la setmana que ve

- Usar fórmules impersonals d'expressió.

Documentació que han d'adjuntar els sol·licitants

Documentació que s'ha d'adjuntar

Ampliació. Alternatives al masculí genèric. De la gramàtica al discurs

Text millorable

Benvolgut conductor,

Em permet adreçar-me a vostè per informar-lo que el proper 25 de maig entra en vigor la reforma de la Llei de trànsit. El propòsit d'aquesta carta és, per tant, informar-lo de les novetats que s'introdueixen en aquesta llei. Una reforma en què els conductors responsables, que som la immensa majoria, trobarem importants avantatges.

Estic convençut que cada vegada conduïm millor. I no és únicament una percepció, les dades ho demostren. En els últims cinc anys el nombre de morts en carretera s'ha reduït a la meitat. Una evidència que cada vegada som més prudents al volant. Però no hem de renunciar a continuar millorant.

Text millorat

Benvolguda conductora,

Benvolgut conductor,

Em permet adreçar-vos aquest escrit per informar-vos que el proper 25 de maig entra en vigor la reforma de la Llei de trànsit. El propòsit d'aquesta carta és, per tant, informar de les novetats que s'introdueixen en aquesta llei. Una reforma en què els conductors i les conductores responsables, que som la immensa majoria, trobarem importants avantatges.

Estic convençut que cada vegada conduïm millor. I no és únicament una percepció, les dades ho demostren. En els últims cinc anys el nombre de persones mortes en carretera s'ha reduït a la meitat. Una evidència que cada vegada som més prudents al volant. Però no hem de renunciar a continuar millorant.

3.2. ÚS INDISCRIMINAT I SISTEMÀTIC DEL SUBSTANTIU **HOME**

Tots els homes són iguals davant la llei. I les dones?

L'ús del substantiu *home* té dos valors:

- a) genèric i inclusiu per a tots els éssers humans sense distincions sexuals,
- b) particular i exclusiu per a l'ésser humà de sexe masculí.

Aquesta dualitat del terme produeix nombrosos casos d'ambigüitat. Així, si es diu *Tots els homes són iguals davant la llei*, podem preguntar-nos si, en aquesta formulació, també les dones hi estan incloses o no, a diferència del que s'esdevé amb altres formulacions, que inclouen clarament homes i dones: *Totes les persones són iguals davant la llei*.

Problemes

- a) L'ús de la paraula *home* amb valor inclusiu de tots dos sexes, com en l'exemple anterior, està molt estès i és reconegut en el diccionari:

Tots els homes són iguals davant la llei

Així, el *Diccionari* de l'IEC inclou com a primera acceptió del mot *home* el següent:

Animal mamífer amb mans a les extremitats toràciques i peus a les extremitats abdominals perfectament diferenciats, que es distingeix sobretot de tots els altres animals per l'extraordinari desenvolupament mental i perquè és l'únic animal que té la facultat de parlar.

Només en la segona accepció precisa que significa també “Mascle de l'espècie humana, especialment quan ha arribat a l'edat adulta o viril.”

Per tant, *home* es pot entendre com a sinònim de *persona* i és aplicable tant a homes com a dones. Tanmateix, aquest ús genèric és poc recomanable en molts casos, especialment quan puguen produir-se ambigüitats per les quals no s'interprete necessàriament una designació inclusiva.

La Constitució del passat segle atorgava el vot a tots els homes, sense distinció de classes socials

En l'exemple anterior pot sorgir el dubte de si *tots els homes* es refereix a un valor genèric ('homes i dones') o específic ('persones de sexe masculí').

b) Un altre problema de l'ús sistemàtic d'*home* és la invisibilització de les dones: l'ús repetit d'aquest substantiu amb valor genèric eludeix l'expressió de paraules referides al sexe femení:

En el segle XXI, l'home de les societats desenvolupades viu connectat globalment

L'ús indiscriminat, i de vegades exclusiu, d'*home* amb referència a tots dos sexes fa passar desapercebuda l'expressió explícita en els discursos de la figura femenina.

Solucions

- Substituir *home* amb valor genèric per *persona/es*, *ésser/s humà/ans*, *individu/s*, *humanitat*, *dones i homes*.

Totes les persones són iguals davant la llei

En el segle XXI, dones i homes de les societats desenvolupades viuen connectats globalment

- Utilitzar altres formulacions distintes, sempre que transmeten el mateix contingut.

En el segle XXI, tothom que forma part de les societats desenvolupades viu en connexió global constant

En aquest exemple, s'evita, a més, l'adjectiu masculí *connectats*.

- Usar el mot *baró* quan es tracte de casos en què el valor específic és per al sexe masculí:

La Constitució del segle passat atorgava el dret al vot a tots els barons, sense distinció de classes socials

La Constitució del segle passat atorgava el dret al vot a tots els homes barons, sense distinció de classes socials

Cal tenir en compte, però, que en valencià l'ús de *baró* com a sinònim d'*home* no sona molt natural.

Ampliació. El substantiu *home* com a genèric

I. Més exemples d'ús genèric del substantiu *home*: definicions de diccionari

Mot definit	<i>Home</i> genèric	Alternativa
Brutal	De les bèsties o dels animals irracionals, per oposició als <i>bomes</i> : violència brutal; instints brutals; amenaces brutals.	De les bèsties o dels animals irracionals, per oposició als <i>humans</i> : violència brutal; instints brutals; amenaces brutals.
Abdomen	Part del cos dels animals vertebrats on hi ha l'estómac i els budells; en els <i>home</i> es troba entre el pit i els malucs.	Part del cos dels animals vertebrats on hi ha l'estómac i els budells; en els <i>humans</i> es troba entre el pit i els malucs.
Pit	Tòrax, part del cos humà i dels animals quadrúpedes o dels ocells. En l' <i>home</i> va del coll al ventre, està envoltat per les costelles i conté els pulmons i el cor.	Tòrax, part del cos humà i dels animals quadrúpedes o dels ocells. En les <i>persones</i> va del coll al ventre, està envoltat per les costelles i conté els pulmons i el cor.
Portell	Obertura d'un mur, d'un marge o d'una tanca que permet el pas d' <i>bomes</i> o de vehicles.	Obertura d'un mur, d'un marge o d'una tanca que permet el pas de <i>persones</i> o de vehicles.
Pesta	Malaltia greu que es transmet d' <i>home a home</i> o per mitjà d'animals, com les puces o, sobretot, les rates.	Malaltia greu que es transmet <i>de persona a persona</i> o per mitjà d'animals, com les puces o, sobretot, les rates.
Port	Lloc natural o construït per l' <i>home</i> a les costes o a les ribes dels rius.	Lloc natural o construït per l' <i>ésser humà</i> a les costes o a les ribes dels rius.

II. Fenòmens relacionats amb l'ús del substantiu *home*

<i>HOME!</i> FÓRMULA INTERJECTIVA O MARCADOR DISCURSIU
En la llengua espontània s'usa sovint <i>home</i> per a expressar sorpresa, desacord, acord parcial, èmfasi, etc.:   <i>Vinga, home, això no m'ho crec</i>   En aquest ús s'ha perdut el valor de vocatiu, és a dir d'apel·lació a qui escolta, per la qual cosa s'usa tant referit a homes com a dones, alternant amb <i>dona</i> en posició final, sobretot quan el receptor, qui escolta, és una dona: <i>No m'ho crec, Marta. Això no té sentit, dona/home!</i>   Com que es tracta d'un ús que no identifica pròpiament persones, no cal substituir <i>home</i> per <i>dona</i> en aquests contextos, que, d'altra banda, no són habituals en la llengua formal.

<i>DONA PÚBLICA:</i> VOCABLE OCUPAT	
Problemes: Si bé existeix l'expressió <i>dona pública</i>, la forma masculina corresponent, <i>home públic</i>, no es refereix a una 'persona que es dedica a la prostitució', sinó que s'aplica a un home que és conegut, per exemple, un polític. Parlem, en aquests casos, de vocables ocupats, és a dir, quan l'expressió en masculí i en femení tenen significats diferents: generalment l'una, la masculina, connotada positivament, i l'altra, la femenina, connotada negativament, com en l'exemple anterior.	Recomanacions: Evitar l'ús de l'expressió <i>dona pública</i>, mitjançant formulacions no discriminatòries.

Vegeu la fitxa 3.3. Duals aparents i buits lèxics.

3.3. DUALS APARENTS I BUI TS LÈXICS

El secretari de la Comissió de Doctorat i la secretària de la Facultat de Ciències

Els duals aparents són paraules o expressions que posseeixen un significat distint segons que tinguen gènere gramatical femení o masculí. Apareixen, principalment, en dos contextos:

a) Càrrecs i professions en els quals el femení es refereix a una professió de categoria inferior al masculí: *Ha estat elegida coordinadora de la representació sindical una secretària de la Facultat de Ciències*, on *secretària* s'interpreta com a personal d'administració). *Un secretari* té sovint un significat diferent: *Ha estat elegit secretari de la Comissió de Doctorat*, on *secretari* significa '(alt) càrrec que dóna suport a un càrrec superior', en aquest cas al servei del president de la Comissió, que normalment és una vicerectora o vicerector.

b) En atributs que en femení tenen connotacions negatives o pejoratives que no té el masculí: *El catedràtic de Matemàtiques de la UV és un individu singular*, en masculí *individu* pot tenir sentit neutre o ponderatiu. Però en *La catedràtica de Matemàtiques de la UV és una individua singular*, el sentit d'*individua*, en femení, sol ser despectiu.

Semblantment, els buits lèxics es produeixen quan hi ha un mot referit al sexe masculí o femení que no té contrapartida per al sexe contrari. Així, parlem d'*hostesses*, però fins fa poc no hi havia un mot corresponent per als homes que fan d'auxiliar de vol (*hoste*).

Problemes

Per a altres casos d'asimetria, vegeu la fitxa 3.5.

Quan ens referim a dones i a homes, en alguns casos pot passar que les formes tinguen una connotació o un significat clarament diferenciat (duals aparents) o que no hi haja una correspondència per a un o altre sexe (buits lèxics). En general, aquestes asimetries solen marcar negativament les dones.

a) La llengua conté paraules amb un significat diferent per a dones i homes, que en general impliquen un estatus superior per als segons. Ho il·lustren definicions com les que transcrivim a continuació:

donzell En l'edat mitjana, jove noble que encara no era cavaller.	donzella 1. Xica jove, sobretot la que encara no s'ha casat. 2. Antigament, criada que servia una senyora.
amo 1. Propietari. 2. Persona que té algú a les seues ordres. 3. Persona que destaca molt en una activitat.	ama 1. Dona que comanda. 2. Criada principal d'una casa. 3. Dida.

b) L'existència de duals aparents explica que, en alguns casos, l'ús de la forma femenina genere ambigüïtat en la interpretació:

La secretària s'ocuparà del problema de la inscripció de la tesi

El masculí *secretari* sol associar-se de forma no ambigua amb qui 'té un alt càrrec', mentre que en el cas de *secretària* podríem dubtar, ja que se sol associar amb 'administrativa' amb més freqüència que amb 'alt càrrec'.

c) Les asimetries en la referència són especialment notables en el cas de determinades professions que, tradicionalment, han exercit bé dones

(*infermera, comare, hostessa, dona de la neteja*, etc.) o homes (*metge, advocat, pilot*, etc.) de manera preferent o exclusiva. En aquests casos, sovint no existeix –o no ha existit fins fa poc– un masculí o un femení. Penseu, d'altra banda, que tradicionalment els femenins acabats en *-essa* identificaven l'esposa de qui exercia la professió que indicava el masculí: l'*alcaldessa* era l'esposa de l'alcalde i la *jutgessa*, la del jutge. Igualment, la *regenta* era la dona del *regent*.

Per això es pot observar una certa reticència a usar el sufix *-essa* per a crear nous femenins (hi ha qui prefereix parlar de *les poetes* i no *les poetesses* o *la metja* i no *la metgessa*).

Actualment, cada vegada hi ha menys professions exclusives d'homes o dones i s'observa una tendència a crear femenins i masculins sobre la forma complementària; així, avui parlem d'una *arquitecta, enginyera* o *política* i també d'un *llevador, infermer* o *hoste*.

d) D'altra banda, hi ha paraules que indiquen atributs amb una connotació negativa i denoten una concepció sexista, bé perquè reflecteixen prejudicis sobre les dones o condemnen homes a qui s'atribueixen característiques femenines, com en els exemples següents:

mallerenga 1. Nom de diversos ocells, de colors variats, que no fan més de 15 centímetres. Viuen en grup i són molt abundants a Catalunya, València i Balears. 2. <i>Dona xarradora.</i>	marieta 1. Insecte de forma arrodonida que té dues ales dures de color roig o groc amb puntets foscos. 2. <i>Col·loquialment i amb un cert to burlesc, home efeminat.</i>
verduler, -a Persona cridanera, dit especialment de les dones.	calçasses s. m. Home que es deixa dominar amb facilitat per la seua dona.

Observeu que *mestre* té dos femenins: *mestressa* (com a esposa i dona que es fa càrrec d'una casa) i *mestra* (professora).

En l'àmbit universitari no és habitual trobar aquests usos, més propis de la llengua col·loquial, però, en qualsevol cas, cal prendre'n consciència i evitar-los.

Solucions

- Utilitzar la forma masculina o femenina corresponent a cada càrrec i no pressuposar que un col·lectiu està format únicament per homes o dones.

Les infermeres que no tinguen un títol de grau hauran de cursar uns crèdits complementaris

Les infermeres i els infermers que no tinguen un títol de grau hauran de cursar uns crèdits complementaris

- En el cas de paraules invariables, utilitzar l'article per a determinar si parlem d'un home o una dona.

El gerent de la Universitat de València i la gerent de la Universitat Politècnica de València s'han reunit per a fer un estudi de les despeses corrents de les seues institucions

- Utilitzar genèrics quan siga possible.

Les dones de la neteja han presentat les seues reivindicacions
El personal de la neteja ha presentat les seues reivindicacions

El personal de vol ha de rebre formació en diversos idiomes per a poder desenvolupar la seua tasca

El personal d'infermeria que no tinga un títol de grau hauran de cursar uns crèdits complementaris

- Usar una paràfrasi que permeta fer el desdoblament o desambiguar el context.

Sovint caldrà consultar el diccionari per a saber quina és la forma adequada. Podeu consultar el *Diccionari de l'IEC* en dlc.iec.cat.

Podeu consultar la llista de genèrics que hem inclòs en l'annex final del capítol 5.

La secretària s'ocuparà del problema de la inscripció de la tesi (ambigu)

*La secretària general ('càrrec equivalent al d'un vicerector/a')
s'ocuparà del problema*

*La secretària de la vicerectora ('personal d'administració i
serveis') s'ocuparà del problema*

- Evitar la utilització de paraules que remeten a atributs sexistes.

3.4. FÓRMULES DE TRACTAMENT I RELACIÓ DE DEPENDÈNCIA

La senyoreta Puig i el senyor Martí han superat les proves

En alguns casos s'observa un tracte distint en el cas d'homes i dones que no està justificat per criteris gramaticals o d'economia discursiva.

Hi ha asimetries en l'ús de les fórmules de tractament quan:

a) es reflecteix l'estat civil de manera asimètrica en la designació de l'home i de la dona,

La senyoreta Puig i el senyor Martí han superat les proves d'accés a l'escala tècnica superior

b) es mostra un ús desigual de noms i cognoms per als dos sexes, generalment quan se cita el cognom de l'home, però el nom propi de la dona,

Armengol, el vicerector de Cultura, i Mercè, la vicerectora de Relacions Internacionals, van estar presents al Tastallengües 2011

c) s'esmenta l'estat civil de les dones i la seua relació de dependència en llocs en els quals no és una informació rellevant o exigida pel context.

Ha rebut l'honoris causa de la Universitat de València la que fou dona de Charles Sagan, la famosa Lynn Margulis

Problemes

a) Malgrat que s'observa amb una freqüència cada vegada menor, en certs àmbits, encara es troba la fórmula de tractament *senyoreta*, que designa l'estat civil de les dones, sense que existisca un correlat masculí:

als homes, se'ls tracta com a *senyor* tant si són casats com si no. Així, seria estrany parlar d'un home com a *senyoret*.

El senyoret Maians, aparellador tècnic del Vicerectorat de Sostenibilitat i Infraestructures

La senyoreta Marí, aparelladora tècnica del Vicerectorat de Sostenibilitat i Infraestructures

Aquest tractament, que ha d'evitar-se també en el cas de les dones, suposa, a més, un ús informativament irrellevant en relació amb les activitats, càrrecs, oficis o professions que poden fer les dones a la Universitat.

La senyoreta Lluïsa Puig Berenguer ha obtingut la primera plaça en les proves selectives per a l'accés a Subgrup A1, per promoció interna, sector d'Administració especial, Escala tècnica superior d'Assessoria Lingüística

La senyora Lluïsa Puig Berenguer ha obtingut...

Lluïsa Puig Berenguer ha obtingut...

b) El tracte desigual en els contextos universitaris, científics o d'investigació referit a dones s'observa també en l'ús de l'article *la* davant dels cognoms de dones famoses o conegudes (per exemple, escriptores o cantants d'òpera, com “la Rodoreda”, “la Simó”, “la Callas”, “la Caballé”).

Les escriptores espanyoles del segle XIX, entre les quals es troba la Pardo Bazán, mai no van ser proposades per a formar part de la RAE. En els segles XX i XXI aquesta situació s'ha solucionat parcialment, però continua sense entendre's el cas de la Moliner

Aquest ús, que s'observa en el cas d'escriptores, artistes, científiques, polítiques, etc., resulta clarament impropí en masculí, com mostra l'exemple següent:

José María López Piñero (1933-2010), historiador de la ciència i especialista en el camp de la bibliometria mèdica, fou el fundador del pioner Institut d'Història de la Ciència i la Documentació del CSIC i la UVEG. El López Piñero va accedir a la càtedra d'Història de la Medicina de València el 1969, des d'on va realitzar una tasca ingent en favor de la institucionalització de la disciplina

Per tant, cal evitar en tots els casos l'anteposició de l'article al cognom d'una persona amb qui no tenim tracte quotidià (tret propi de l'estil col·loquial i més freqüent amb el nom propi).

La Castells, de la Unitat d'Igualtat, també hi va anar, però va excusar l'assistència el delegat del rector per als estudiants, el Peris.
Castells, de la Unitat d'Igualtat, també hi va anar, però va excusar l'assistència el delegat del rector per als estudiants, Peris.

c) L'expressió explícita de certs parentius de les dones no està basada en raons científiques, com tampoc no ho està en el cas dels parentius dels homes.

Ha rebut el doctorat honoris causa per la Universitat de València la que fou dona de Charles Sagan, la famosa biòloga Lynn Margulis, que en l'actualitat investiga sobre la teoria endosimbiòtica seriada de l'origen de les cèl·lules, l'estudi dels tapissos microbians i aspectes teòrics de la hipòtesi Gaia

En conclusió, ha de prestar-se atenció a l'ús de les fórmules de tractament, per tal que no siguin discriminatòries.

Solucions

- Evitar *senyoreta* com a fórmula de tractament. Usar *senyora* o prescindir del tractament, si s'escau.

Lluïsa Puig Berenguer/La senyora Lluïsa Puig Berenguer ha obtingut la primera plaça en les proves selectives per a l'accés a Subgrup

L'actitud no discriminatòria també s'ha d'aplicar al fet de citar dones a l'aula o en publicacions, i no només exemples masculins.

A1, per promoció interna, sector d'Administració especial, Escala tècnica superior d'Assessoria Lingüística

- No utilitzar l'article davant dels cognoms de les dones, com tampoc no es fa amb els cognoms dels homes.

Les escriptores espanyoles del segle XIX, entre les quals es troba Pardo Bazán, mai no van ser proposades per a formar part de la RAE. En els segles XX i XXI aquesta situació s'ha solucionat parcialment, però continua sense entendre's el cas de Moliner (o la lexicògrafa Moliner)

Si es vol destacar que es tracta d'una dona, també podem explicitar el nom de pila.

... continua sense entendre's el cas de María Moliner

- Evitar fer referència a les relacions de parentiu o altres relacions de dependència de la dona respecte de l'home (i viceversa) si no són rellevants en el missatge.

Ha rebut el doctorat honoris causa per la Universitat de València la famosa biòloga Lynn Margulis, que en l'actualitat investiga sobre la teoria endosimbiòtica seriada de l'origen de les cèl·lules, en l'estudi dels tapisos microbians i en aspectes teòrics de la hipòtesi Gaia

Ampliació: Fórmules de tractament i relació de dependència

Relacions de parella i dependència

Cal recordar que s'ha d'evitar presentar la dona en relació de dependència amb un home si els dos tenen una situació d'igualtat. La tendència a manifestar relacions de dependència és especialment palesa en el cas de matrimonis. Així, no és estrany de llegir o sentir notícies que anuncien:

Han mort en un tràgic accident de trànsit dos conductors i les seues esposes

en comptes de l'igualitari

Han mort en un tràgic accident de trànsit dos matrimonis

D'altra banda, en la llengua col·loquial també és freqüent referir-se als matrimonis mitjançant l'article masculí seguit del cognom de l'home.

Han estat convidats a l'acte els Miralles (referit a Pere Miralles i Maria Dolç, espòs i esposa, respectivament)

En aquests casos caldrà usar expressions col·lectives o desdoblaments que no subordinen la dona:

Han estat convidats a l'acte Pere Miralles i Maria Dolç
Han estat convidats a l'acte la senyora Dolç i el senyor Miralles

3.5. TRACTE ASIMÈTRIC DE DONES I HOMES

Triomf dels futbolistes de la UV i magnífic resultat de les dones futbolistes en la final

En el discurs, no és estrany observar asimetries en la referència a dones i homes quan s'esmenta les dones per la seua condició sexual en els casos en què només és necessària i rellevant la informació referent a càrrecs, oficis, professions, etc.:

Triomf dels futbolistes de la UV i magnífic resultat de les dones futbolistes en la final
S'han presentat dos químics i tres dones de la UV a les beques europees Marie Curie en l'any Internacional de la Química

Aquesta referència al sexe femení contrasta amb la referència als homes que se sol fer, com en els exemples anteriors, per la professió o càrrec. En general, cal evitar esmentar les dones com un col·lectiu diferenciat o subordinat en la societat.

Els usos que impliquen un tracte asimètric es poden evitar explicitant el femení corresponent, bé usant el substantiu específic que calga bé amb l'article.

El triomf de les futbolistes i els futbolistes de la UV

Per a altres casos d'asimetria, referida als tractaments de cortesia, vegeu la fitxa 3.4.

Problemes

La informació sobre la condició sexual de les dones és una redundància que no sol tenir una justificació lingüística, ja que hi ha termes en femení per a tots els casos d'activitats professionals regulades.

Van participar en la reunió tres dones empresaris (o dones empresàries)

Van participar en la reunió tres empresàries

Vegeu l'annex final del capítol 5 per a maneres d'expressar professions i càrrecs.

En general, és possible trobar sistemes per a fer visibles els dos sexes, com ara l'ús de l'article, quan la paraula és invariable i, doncs, masculí i femení comparteixen forma.

El triomf de les futbolistes i els futbolistes de la UV

Malgrat això, quan ens referim a homes i dones que tenen un mateix càrrec o fan una mateixa activitat, es pot produir discriminació sexista si es descriu o caracteritza les dones pel seu sexe o si es qualifica la seua activitat de manera marcada i destacada mitjançant l'afegit de substantius com *dones* o *xiques*.

Els rectors i les dones rectores de les universitats valencianes s'han reunit amb el ministre d'Educació

Els futbolistes de l'equip de la Universitat van aconseguir una medalla de plata en la competició celebrada la setmana passada. Les xiques van obtenir un resultat magnífic amb la classificació per a la final en la modalitat femenina

Solucions

- Evitar el terme *dona* anteposat a la professió, l'ofici o el càrrec quan aquesta informació no siga realment necessària per a la claredat del missatge.

Rectors i rectores de les universitats valencianes s'han reunit amb el ministre de Educació

- Fer ús de paràfrasis que permeten realitzar un desdoblament o desambiguar el context.

Els futbolistes de l'equip masculí de la Universitat van aconseguir una medalla de plata en la competició celebrada la setmana passada. Les integrants de l'equip femení van obtenir un resultat magnífic amb la classificació per a la final

En conclusió, els usos que impliquen un tracte asimètric es poden evitar usant el femení corresponent o, en algunes ocasions, simplement l'article.

Tracte asimètric: ampliació

Fins no fa gaire, era normal trobar paraules que en masculí designaven una professió i en femení es referien a l'esposa de l'home que tenia aquesta professió o càrrec, com en el cas d'*alcaldessa* o *generala*.

Vegeu fitxa 3.3.

Encara podem trobar als diccionaris casos de definicions que indiquen que la *jutgessa* és l'esposa del jutge, i no una dona que fa de jutge.

Igualment, queden restes d'aquest ús discriminatori en la distinció entre el *mestre*, aquell qui ensenya o que és especialista en alguna cosa (*mestre armer*, *mestre de cerimònies*, *mestre de camp*, *mestre de capella*, etc.), i la *mestressa de casa*, que és la dona que s'encarrega de la llar familiar.

Es tracta d'usos que cal eliminar completament en una societat igualitària.

3.6. SALT SEMÀNTIC

Aquest curs els estudiants europeus arriben molt ben preparats. I les estudiantes, també

Es produeix un salt semàntic quan qui parla emprà un masculí plural que és interpretat per qui llegeix o escolta com a genèric, inclús de tots dos sexes.

Aquest curs els estudiants europeus arriben molt ben preparats

Si en el mateix context apareix posteriorment un terme femení amb valor complementari, es posa de manifest que qui parlava, en realitat, es referia només als homes i no a tot el col·lectiu.

Aquest curs els estudiants europeus arriben molt ben preparats... I les estudiantes també

El salt semàntic té a veure amb el tracte asimètric de dones i homes (vegeu fitxa 3.5.)

Problemes

El salt semàntic és un fenomen freqüent i que no es percep si no apareix posteriorment un terme femení que limita l'abast del "fals" masculí genèric.

Aquest curs, els estudiants europeus arriben molt ben preparats. I les estudiantes, també

Per a detectar el salt semàntic, cal fixar-se en un fragment de discurs, no en una oració aïllada, atès que aquesta, en si mateixa, no té un sentit discriminatori, sinó que simplement admet dues interpretacions ('tots els estudiants, homes i dones' o 'els estudiants homes').

El salt semàntic pot produir-se per part del parlant o de l'oient:

a) En el cas del parlant, el discurs exclou les dones d'una realitat social o almenys les situa en un lloc subordinat, cosa que no s'esdevindria si l'ordre d'aparició discursiva fóra el contrari (primer femení i després masculí).

Aquest curs, els estudiants europeus arriben molt ben preparats. I les estudiants, també (masculí genèric / femení)

Aquest curs, les estudiants europees arriben molt ben preparades. I els estudiants, també (femení / masculí no genèric)

b) En altres casos, és un problema d'interpretació de l'oient, que pressuposa que el masculí es refereix exclusivament a homes i s'adona que no era així quan continua el text, per la presència d'elements lèxics referits a dones.

Es presenten tres candidats per a l'elecció del degà de la Facultat. L'actual degana és, sens dubte, la favorita del col·lectiu de PAS del centre

Solucions

- Modificar la redacció del text introduint alternatives al masculí genèric.

Es presenten una candidata i dos candidats al deganat de la Facultat. L'actual degana és, sens dubte, la favorita del col·lectiu de PAS del centre

Es presenten al deganat de la Facultat: dos homes i una dona. L'actual degana és, sens dubte, la favorita del col·lectiu de PAS del centre

- Recórrer a substantius genèrics que inclouen tot un col·lectiu, a diferència del masculí genèric, que pot ser inclusiu ('ells i elles') o específic d'homes.

El personal està convidat a participar en el dinar (i no *Els treballadors estan convidats a participar en el dinar*)

- Evitar usar termes com ara *també*, *a més*, etc., que indiquen subordinació.

Aquest curs les estudiantes i els estudiants europeus arriben molt ben preparats

Ampliació: salt semàntic

Més exemples de salt semàntic

[...] A la vellesa, a Salzburg, Mozart es guanyava la vida amb classes de música, malgrat la ceguesa. Els seus dits, al piano, anaven molt més del que arribaven els ulls de la història. Vivim en una geografia d'àrees cegues, de zones d'ombra, de desmemòria. En un d'aquells cràters, gens casuals, va desaparèixer un dia Mozart. [...] Era dona. [...] Maria Anna *Nannerl* Mozart, la compositora del llibre de música amb què va aprendre a tocar un germà que l'adorava anomenat Wolfgang Amadeus.

Traduït de Manuel Rivas, “¿Mozart?”, *El País*, 24-06-2006

http://www.elpais.com/articulo/ultima/Mozart/elpepiult/20060624elpepiult_2/Tes

4. Estratègies

4.1. FORMES DOBLES

Els titulats i titulades que han rebut avaluació positiva de l'agència de qualitat

Una de les alternatives al masculí genèric són les formes dobles o ús consecutiu de la forma femenina i masculina en una seqüència, de manera que quede clarament reflectida la menció als dos sexes.

Es convoca els titulats i titulades que han rebut una avaluació positiva de l'agència de qualitat

Es prega a les doctores i els doctors de la Universitat que realitzin la reserva del vestit acadèmic per a l'acte d'inauguració de curs

El desdoblament amb formes completes es realitza mitjançant les conjuncions *i*, *o*, o bé, menys habitualment, juxtaposant dos elements amb comes.

La vicedegana o el vicedegà corresponent s'encarregarà de vetllar per l'execució del sistema de qualitat a cada facultat

Si ets voluntari, si ets voluntària, no dubtes a passar-te pel CADE per informar-te sobre els camps de treball d'estiu

Les recomanacions sobre les formes dobles insisteixen en un ús moderat i que tinga en compte no produir seqüències excessivament complexes quan hi haja més d'una paraula que hauria de duplicar-se.

El desdoblament dels mots que fan referència a persones és una de les solucions més immediates per a substituir un masculí genèric i té l'avantatge que situa tots dos sexes en condicions d'igualtat. Ara bé, hi ha tot un seguit de restriccions que fan poc aconsellable el desdoblament en diversos contextos i, especialment, quan el desdoblament s'ha de fer amb molta freqüència en un mateix fragment. Per a evitar aquest efecte, podem alternar el desdoblament amb altres recursos, com els col·lectius o les fórmules d'impersonalització.

El desdoblament es pot fer amb formes completes o amb marques gràfiques, com la barra.

Sobre les formes dobles amb marques gràfiques, vegeu la fitxa 4.2.

La vicedegana o vicedegà corresponent s'encarregarà de vetllar per l'execució del sistema de qualitat a cada facultat

El vicedegà/ana corresponent s'encarregarà de vetllar per l'execució del sistema de qualitat a cada facultat

A l'hora d'usar formes dobles, cal recordar que els substantius i adjectius referits a persona presenten diverses terminacions: alguns contenen la marca *-a* per al femení, però altres posseeixen altres marques o són invariables:

Vegeu apartat 5. Gènere i sexe, inclòs l'annex final de professions i càrrecs.

- *president/presidenta, professor/professora, astrofísic/astrofísica, alumne/alumna, degà/degana, rector/rectora, bidell/bidella,*
- *metge/metgessa, actor/actriu, heroi/heroïna,*
- *conserge, dirigent, conferenciant, membre, xef, líder, astronauta, cineasta, auxiliar, portaveu, testimoni, sindicalista, etc.*

Condicions d'ús

a) En general, l'ús de formes dobles és recomanable, quan ens referim a persones concretes, sempre que no es cree una redundància excessiva per la duplicació de les formes.

La qualitat de l'aigua de l'Albufera preocupa cada vegada més biòlegs i biòlogues de la Universitat de València

En la pàgina web del congrés poden veure els currículums de molts i moltes conferenciantes que participaran en la IX edició

b) L'alternança de les formes femenina i masculina en l'ordre d'aparició en els missatges reflecteix l'actitud igualitària i de respecte cap als dos sexes. Així, de vegades pot aparèixer primer la forma masculina i en altres, la femenina.

Sobre l'ordre de les formes dobles, vegeu la fitxa 4.8.

Cada alumna o alumne *haurà de presentar l'informe amb els resultats de pràctiques en un document Word amb lletra Times New Roman, mida 12 punts*

Els secretaris i secretàries *de mesa electoral tenen la funció de comprovar la identificació de les persones que voten, a través d'algun document oficial*

Benvolgudes i benvolguts *membres del Consell de Departament*

c) No cal desdoblar tots els modificadors quan un substantiu referit a persones apareix combinat amb determinants o adjectius amb els quals ha de concordar. N'hi ha prou d'establir la concordança amb el modificador més proper al substantiu en la cadena de paraules, o realitzar la concordança en masculí.

Algunes tècniques i tècnics de laboratori han decidit sumar-se al Pla de sostenibilitat dissenyat per la nostra Universitat

Aquells administratius o administratives que han estat convocats a la reunió a Conselleria hauran de preparar un informe amb l'estat actual de la comptabilitat dels seus centres

Entre els coneguts escriptors i escriptores guardonats per l'Associació d'Editors Valencians, es troba Antoni Martorell, professor de Dret Mercantil

En aquests casos, s'observa una tendència a establir la denominada "concordança per proximitat", que permet que l'adjectiu o participi femení es referisca als dos sexes si la forma més pròxima és de gènere femení.

Benvolgudes amigues i amics,

d) Hi ha casos en què el desdoblament és necessari per a no provocar ambigüitat en la interpretació.

Es convoca un concurs per a dissenyar els uniformes oficials de les hostesses de congressos de la Universitat de València

Es convoca un concurs per a dissenyar els uniformes oficials dels hostes de congressos de la Universitat de València

Observeu que si les formes dobles són singulars i no hi ha dos determinants, el verb concorda en singular amb el subjecte: *cada alumne o alumna haurà (no hauran) de presentar l'informe.*

Per a més detalls sobre la concordança dels modificadors del substantiu, vegeu les fitxes 4.5., 4.6 i 4.7.

Es convoca un concurs per a dissenyar els uniformes oficials dels hostes i les hostesses de congressos de la Universitat de València

Així, en el darrer cas queda clar que parlem d'un uniforme per a homes i dones; en el primer, només és per a dones, i en el segon, només per a homes.

e) En textos o discursos dirigits a un públic ampli és important desdoblar i designar les persones de tots dos sexes en determinats llocs o moments. En concret, és especialment important usar formes dobles en aquelles parts o seqüències de discurs més socials, o que destaquen a qui el llegeix o escolta: l'encapçalament, la salutació, el comiat, etc., com mostra l'exemple següent, inici d'un discurs inaugural d'un rector o rectora en una jornada:

Per a més detalls sobre les formes dobles en l'oral, vegeu la fitxa 2.4.

Rectores, rectors, presidents de Comissions i autoritats acadèmiques, companys i companyes

Restriccions d'ús

a) Convé no oblidar que, si ens referim a un únic col·lectiu, la coordinació de masculí i femení pot introduir la interpretació disjunta, és a dir, pot fer que parlem de dos col·lectius, un de dones i un altre d'homes. Caldrà, doncs, desfer l'ambigüitat.

Estudien les malalties mentals dels homes i les dones
Estudien les malalties mentals humanes
Estudien les malalties mentals dels homes, d'una banda, i de les dones, de l'altra

b) Si sabem o podem saber a qui s'adreça el text, com en el cas de documents personalitzats, cal usar la fórmula que corresponga al sexe de la persona.

Sr. Degà de la Facultat de Filologia

Benvolgut/da Maria Salelles,

Adjunte petició d'aula per a impartir la sessió del màster del 10 de novembre.

Sra. Degana de la Facultat de Filologia

Benvolguda Maria Salelles,

Adjunte petició d'aula per a impartir la sessió del màster del 10 de novembre.

- c) En alguns casos, no és adequat usar les formes dobles perquè el masculí genèric és exigít per les regles gramaticals.

Vegeu apartat 1. Usos no sexistes del masculí genèric.

Dos de cada deu titulats i titulades universitaris són voluntaris del Programa de Cooperació de Nacions Unides

Dos de cada deu titulats universitaris són voluntaris del Programa de Cooperació de Nacions Unides

- d) Cal tenir en compte que, si el nom comença per vocal o *h* i ha d'anar precedit de l'article determinat en forma elidida (*l'*), no es pot fer un desdoblament.

L'agent d'aquesta actuació ha de ser múltiple (i no *la i l'agent*, ni *la o l'agent*, ni *l'agent o l'agent*)

Altres procediments

- a) Utilitzar paraules genèriques, col·lectives o abstractes.

Part del personal tècnic de laboratori ha decidit sumar-se al pla de sostenibilitat dissenyat per la nostra Universitat

- b) Usar substantius, adjectius o modificadors invariables, sempre que no es canvie el significat del text.

Tots els estudiants hauran de presentar l'informe amb els resultats de pràctiques en un document Word amb lletra Times New Roman, mida 12 punt

Cada estudiant haurà de presentar l'informe amb els resultats de pràctiques en un document Word amb lletra Times New Roman, mida 12 punts

- c) Modificar la redacció, utilitzant formes més impersonals, de manera que no apareguen elements susceptibles de desdoblament.

Els usuaris i usuàries interessats *han de presentar una sol·licitud a través d'aquesta web*

Es pot presentar *una sol·licitud a través d'aquesta web*

Els preguem que estiguen atentes i atents *a la informació que oferim a continuació*

Els preguem que paren atenció *a la informació que oferim a continuació*

d) Evitar, si no suposa una pèrdua d'informació, l'ús d'articles o determinants que afegixen una marca de gènere gramatical.

En la pàgina web del congrés poden veure els currículums d'un gran nombre dels conferenciantes que participaran en la IX edició

En la pàgina web del congrés poden veure els currículums de moltes i molts dels conferenciantes que participaran en la IX edició

En la pàgina web del congrés poden veure els currículums d'un gran nombre de conferenciantes que participaran en la IX edició

Formes dobles. Ampliació

Les formes dobles poden alternar amb altres procediments que eviten el masculí genèric, o fins i tot amb el mateix masculí genèric, si s'empra de manera moderada i el text reflecteix clarament la voluntat de tractar de manera igualitària i equilibrada tots dos sexes.

De la gramàtica al discurs

Text millorable A

Article 2. Sobre l'accés dels **estudiants** als estudis de Màster

Podran accedir als estudis de Màster:

- a) **Els llicenciats, graduats o diplomats** que superen les proves establertes i sempre que siguin admesos pel **director** del Màster.
- b) **Els estudiants matriculats** en segon cicle de llicenciatura o en darrer curs de grau que tinguen pendent de superar un màxim de 10 crèdits.
- c) **Els professionals** sense titulació universitària espanyola i amb experiència acreditada, sempre que hagen rebut un certificat **del degà** de la facultat on s'impartisquen els estudis.

Text millorat A

Article 2. Sobre l'accés d'**estudiants i estudiantes** als estudis de Màster

Podran accedir als estudis de Màster:

- a) **Aquelles persones amb títol de llicenciatura, grau o diplomatura** que superen les proves establertes i sempre que siguin admesos per la **direcció** del Màster.
- b) **Qui estiga matriculat** en segon cicle de llicenciatura o en darrer curs de grau i tinga pendent de superar un màxim de 10 crèdits.
- c) **Professionals** sense titulació universitària espanyola i amb experiència acreditada, sempre que hagen rebut un certificat de **la degana o degà** de la facultat on s'impartisquen els estudis.

També es podria dir "Sobre l'accés d'estudiants als estudis de Màster" o "Sobre l'accés als estudis de Màster"

Text millorable B

TÍTOL II. PROCEDIMENT DE MATRICULACIÓ

Capítol I. Aspectes generals

Article 4

Els estudiants i les estudiantes dels centres de la Universitat de València realitzaran la formalització de matrícula en alguna de les modalitats següents:

- a) Procés d'automatrícula mitjançant recursos telemàtics.
- b) Matrícula assistida als centres. Serà obligatòria la matrícula assistida al centre per **als estudiants i les estudiantes** següents:
 - 1. **Els estudiants i les estudiantes** que es matriculen per primera vegada en uns estudis de la Universitat de València.
 - 2. **Els estudiants i les estudiantes** de plans d'estudis extingits que s'adapten a plans d'estudis nous, llevat que el centre els autoritze l'automatrícula.
 - 3. **Els estudiants i les estudiantes** que siguen admesos per trasllat d'expedient.
 - 4. Altres col·lectius d'**estudiants i estudiantes** que especifique la Universitat mateixa.

Text millorat B

Les estudiantes i estudiants dels centres de la Universitat de València realitzaran la formalització de matrícula en alguna de les modalitats següents:

- a) Procés d'automatrícula mitjançant recursos telemàtics.
- b) Matrícula assistida als centres. Serà obligatòria la matrícula assistida al centre per a:
 - 1. **Les persones** que es matriculen per primera vegada en uns estudis de la Universitat de València.
 - 2. **Els estudiants i estudiantes** de plans d'estudis extingits que s'adapten a plans d'estudis nous, llevat que el centre els autoritze l'automatrícula.
 - 3. **Les persones** que siguen **admeses** per trasllat d'expedient.
 - 4. Altres col·lectius **estudiantils** que especifique la Universitat mateixa.

4.2. ALTERNATIVES GRÀFIQUES: FORMES DOBLES AMB BARRES, GUIONS, PARÈNTESIS I ARROVES

Benvolgut/uda company/a, Benvolgut-uda company-a, Company(e)s, Company@

En la llengua escrita s'han introduït alguns signes gràfics per a referir-se a persones de tots dos sexes: la barra inclinada (/), el guió curt (-), els parèntesis i l'arrova (@):

Benvolgut/da company/a, Benvolgut-uda company-a,
(en comptes de *Benvolguts companys*, referit a dones i homes)
Company(e)s, Company@
(en comptes de *Companys* o *Company*, referit a dones i homes)

D'aquesta manera es vol evitar el masculí genèric o la redundància que pot implicar un desdoblament amb formes senceres.

Aquests recursos tenen l'avantatge de l'economia gràfica, atès que al·ludeixen de forma abreujada als dos sexes, però tenen l'inconvenient que poden dificultar la llegibilitat del text i, sens dubte, la lectura en veu alta, per la qual cosa és millor usar-los de manera limitada i només en alguns tipus de text escrit esquemàtic.

Les formes dobles amb marques gràfiques poden ser útils en certs tipus de text i condicions contextuals, però en general cal preferir altres solucions, perquè barres, guions, parèntesis i arroves dificulten la claredat del text, en compliquen la lectura i, a més, posen la forma femenina com un afegit, un element de caràcter secundari, doncs.

Condicions d'ús

- **Barra inclinada (/) i guió curt (-)**

En general, és més habitual i recomanable l'ús de la barra inclinada (/) que el del guió (-).

Es convoca els associats/ des de la Facultat
Es convoca els associats-des de la Facultat

Quant als contextos d'ús de la barra i el guió curt, cal tenir en compte el següent:

a) L'ús de la barra, i en menor mesura del guió, pot ser adequat en documents adreçats a un grup de persones, entre els quals se suposa que hi pot haver dones i homes.

Benvolgut/ uda degà/ ana,
Apreciat/ ades col·legues
El/ la traductor/ a

b) Aquest procediment només pot ser adequat en textos breus o esquemàtics, com ara els següents:

- documents oberts de caràcter administratiu, com ara formularis, impresos o instàncies,
- documents de tipus informatiu i destinats a un públic ampli, com circulars, cartes, butlletins o certes normatives,
- textos publicitaris, bé institucionals, comercials o polítics.

Els documents oberts són textos, com una instància, amb parts fixes i parts que qui els utilitza ha d'emplenar. Per a més detalls, vegeu la fitxa 2.2.

c) Convé no abusar d'aquests signes gràfics, i acudir a altres alternatives, sobretot en textos llargs, que combinen un nombre ampli de paraules en una mateixa seqüència, moltes de les quals presenten formes dobles, perquè pot produir una lectura pesada o difícil.

Acord, si escau, sobre l'admissió al Consell de Departament de tots/ es
els/ les professors/ ores associats/ des

En el cas, poc recomanable, que usem formes dobles abreujades amb elements que hi concorden, es poden fer servir formes dobles per a tots els elements, però això dificulta molt la lectura. És preferible trobar altres alternatives o desdoblar només el substantiu.

Acord, si escau, sobre l'admissió al Consell de Departament de tots els professors i professores associats

Acord, si escau, sobre l'admissió al Consell de Departament de totes les persones amb contracte de professor associat

• Arrova @ i parèntesis

En general, i sobretot en la comunicació formal dins de la universitat, es desaconsella l'ús de l'arrova per diversos motius:

- no és un signe ortogràfic sinó un símbol,
- és impossible l'oralització de l'arrova en la lectura en veu alta,
- procedeix d'un ús que està motivat parcialment en castellà, però no ho està en català: reflecteix la fusió de les vocals *a* i *o*, que no són les que marquen el gènere femení/masculí en català.

Els coordinadors i les coordinadores → l@s coordinador@s

Les artistes i els artistes → l@s artistes

En les formes dobles abreujades en plural, en comptes de l'arrova o les barres es pot observar també l'ús de parèntesis per a fer opcional la vocal del femení plural.

lector(e)s (per *lectors i lectores*)

molt(e)s professor(e)s (per *molts professors i professores*)

No és recomanable, doncs, usar l'arrova ni parèntesis en textos administratius, acadèmics, docents o de difusió cultural. El seu ús queda reduït, a tot estirar, a textos de caràcter més informal, sense repercussió institucional, com anuncis, correus electrònics personals, xats, blocs informals o privats.

Altres procediments

a) Utilitzar l'expressió completa, desdoblada, en singular o en plural.

Benvolguda degana (o *Benvolgut degà*, segons el cas)

Per a les marques de femení i masculí en català, vegeu el capítol 5, Gènere i sexe: remarques normatives.

Benvolguts degans i deganes,

No hi ha cap inconvenient a emprar l'expressió completa i realitzar el desdoblament, especialment en aquelles parts de l'escrit que, com els encapçalaments de les cartes, apel·len més directament al receptor o receptora. Igualment, és convenient usar formes dobles per a designar persones concretes que s'esmenten en un text en qualitat de càrrecs o per la seua professió. Aquest desdoblament es pot combinar amb el masculí genèric en altres parts del document, sempre que es faça de manera equilibrada, no es referisca a persones concretes i evite que el text es carregue de desdoblements redundants que n'alenteixen o en dificulten la lectura.

b) Utilitzar paraules genèriques o col·lectives.

Admissió al Consell del Departament de tot el professorat associat

A tots els alumnes i les alumnes de la Facultat

A tot l'alumnat de la Facultat

c) Modificar la redacció usant paraules abstractes i formes més impersonals en la redacció.

Nascut/uda a

Lloc de naixement

Ampliació: Alternatives gràfiques

I. Formació de les formes dobles abreujades

A l'hora d'usar procediments gràfics per a crear formes dobles, cal tenir en compte la formació de la segona part de la forma desdoblada.

- En singular,

Si el masculí no té cap marca o acaba en *-e* o *-o*, es pot escriure una *-a* darrere de la barra:

rector/a
alumne/a

Si el femení acaba en *-essa*, s'escriu aquest acabament darrere de la barra o guió:

jutge/essa

Si la forma femenina i masculina presenten diferències ortogràfiques, s'escriu la terminació femenina a partir de la vocal tònica:

ginecòleg/òloga
funcionari/ària

- En plural, s'escriu l'acabament del femení plural a partir de la darrera vocal tònica:

directors/ores
pedagog/ogues
advocats/ades
interins/ines

- Si l'estalvi d'espai, seguint els criteris anteriors, no és important, escrivim les dues formes senceres separades per la barra:

cec/cega
soci/sòcia
tècniques/tècnics

II. Altres observacions sobre les formes dobles amb marques gràfiques

- En el cas de mots invariables, amb la mateixa forma per al masculí i el femení, es posen en forma doble alguns dels elements que acompanyen, de manera que es fan visibles els dos sexes.

*En el darrer Claustre de l'any la/el gerent informarà sobre el pressupost
Els/les esportistes que obtinguen una beca estaran exempts de taxes*

- Quan la inicial d'una forma doble s'ha d'escriure en majúscula perquè comença frase, n'hi ha prou amb la majúscula del primer element.

*El/la president/a del tribunal convocarà la prova en un termini màxim
de dos dies naturals*

- És aconsellable duplicar les preposicions que precedeixen els articles quan formen part d'una contracció.

*Formació per als/per a les tècnics/tècniques (millor que **formació
per als/les tècnics/tècniques**)*

En la resta de casos, no cal duplicar les preposicions.

Reunió amb els/les encarregats/ades de curs

- Pel que fa als termes compostos relatius a professions, ocupacions i càrrecs, és convenient utilitzar dobles formes per a tots els elements.

*educador/a físic/a (millor que **educador/a físic**)
secretari/ària adjunt/a (millor que **secretari/ària adjunt**)
enginyers tècnics/enginyeres tècniques; enginyers/eres
tècnics/tècniques (millor que **enginyers/eres tècnics**)*

De tota manera, si, com
en aquest cas, es pot
eliminar l'article, evitem
les dues duplicacions:
*formació per a
tècnics/tècniques.*

III. De la gramàtica al text

Text millorable A

Art. 1. Objecte

1. L'objecte d'aquesta normativa és regular les accions d'atenció acadèmica dirigides a l'estudiant/ta amb discapacitat a fi de facilitar la seua presència a la Universitat de València i garantir-li el corresponent suport durant els estudis.

Art. 2. Àmbit d'aplicació

1. A l'efecte d'aquesta normativa, tenen la consideració d'estudiants/tes amb discapacitat aquells/es que estan matriculats a la nostra Universitat i tenen reconeguda aquella situació mitjançant un certificat legal expedit pels òrgans públics competents d'acord amb l'art. 1.2 de la Llei 51/2003, de 2 de desembre, d'igualtat d'oportunitats, no-discriminació i accessibilitat universal de les persones amb discapacitat.

2. També poden ser atesos/es estudiants/tes amb un grau de discapacitat inferior al 33%, sempre que es constate que tenen unes necessitats educatives especials derivades de la condició de discapacitat. La valoració d'aquestes necessitats, la farà el servei competent.

Art. 3. Drets dels estudiants/tes amb discapacitat

1. Els estudiants i les estudiantes amb discapacitat tenen dret a una avaluació de les necessitats específiques derivades de la seua condició de discapacitat, i en conseqüència si és necessària l'adaptació curricular d'accés, avaluació, itineraris formatius, permanència o qualsevol altra mesura que es puga establir per garantir la igualtat d'oportunitats amb la resta d'estudiants/tes.

2. Els estudiants/tes amb discapacitat poden seguir un ritme diferent al de l'estudiant/a mitjà/na. Tanmateix, com que estan exempts de taxes, s'ha de mantenir la garantia d'aprofitament de manera que la permanència es lligue a un èxit acadèmic mínim.

Text millorat A

Art. 1. Objecte

1. L'objecte d'aquesta normativa és regular les accions d'atenció acadèmica dirigides a l'alumnat amb discapacitat a fi de facilitar la seua presència a la Universitat de València i garantir-li el corresponent suport durant els estudis.

Art. 2. Àmbit d'aplicació

1. A l'efecte d'aquesta normativa, tenen la consideració d'estudiants amb discapacitat aquelles persones que estan matriculades a la nostra Universitat i tenen reconeguda aquella situació mitjançant un certificat legal expedit pels òrgans públics competents d'acord amb l'art. 1.2 de la Llei 51/2003, de 2 de desembre, d'igualtat d'oportunitats, no-discriminació i accessibilitat universal de les persones amb discapacitat.

2. També és possible atendre estudiants o estudiantes amb un grau de discapacitat inferior al 33%, sempre que es constate que tenen unes necessitats educatives especials derivades de la condició de discapacitat.

La valoració d'aquestes necessitats, la farà el servei competent.

Art. 3. Drets de les estudiantes i els estudiants amb discapacitat

1. Les estudiantes i els estudiants amb discapacitat tenen dret a una avaluació de les necessitats específiques derivades de la seua condició de discapacitat, i en conseqüència si és necessària l'adaptació curricular d'accés, avaluació, itineraris formatius, permanència o qualsevol altra mesura que es pugua establir per garantir la igualtat d'oportunitats amb la resta de l'alumnat.

2. Les persones amb discapacitat poden seguir un ritme diferent al de l'estudiant mitjà. Tanmateix, com que estan exemptes de taxes, s'ha de mantenir la garantia d'aprofitament de manera que la permanència es lligue a un èxit acadèmic mínim.

Text millorable B

El/la sotasignat/ada amb
DNI/NIE, adscrit al
Departament/Centre/Servei/Institut..... amb la
categoria de.....

DEMANA que li siga concedit un dia d'assumptes propis.

L'interessat/ada

Text millorat B

..... amb DNI/NIE, amb
adscripció al Departament/Centre/Servei/Institut.....
amb la categoria de.....

DEMANA que li siga concedit un dia d'assumptes propis.

Signatura

4.3. COL·LECTIUS I GENÈRICS

Cursos d'idiomes per al personal administratiu i docent

Hi ha un gran nombre de mots que, independentment del gènere gramatical que tinguen, fan referència bé a un grup de dones i homes:

Cursos d'idiomes per al personal administratiu i docent
La comunitat universitària s'acostarà a les urnes el proper 26 d'abril

bé a una persona de forma genèrica:

Aquelles persones que es presenten a les proves han d'haver estat admeses prèviament en un projecte d'investigació

Aquestes expressions constitueixen una bona manera d'incloure tots dos sexes amb una forma sintètica. Cal tenir en compte, però, que no es poden usar referits a persones individuals, cas en el qual és preferible una forma doble:

Els professors i professores del Màster d'Assessorament rebran una carta amb les instruccions (persones individuals concretes)
El professorat té l'obligació de posar les notes en el termini de quinze dies posteriors al desenvolupament de la prova (el conjunt dels docents)

Condicions d'ús

a) Si hi ha mots o expressions de caràcter col·lectiu, són preferibles a un masculí genèric plural quan volem designar una pluralitat de persones d'un mateix grup, categoria professional, etc.

Com a complement, podeu veure la taula que figura en l'annex final del capítol 5, que inclou col·lectius i genèrics corresponents a masculins i a formes dobles.

Cursos d'idiomes per a administratius i professors

Cursos d'idiomes per al personal administratiu i docent

b) En aquells casos en què no hi ha un nom col·lectiu adequat o amb el mateix significat que els mots que volem substituir, podem recórrer a

expressions col·lectives que inclouen un nom genèric acompanyat d'un complement:

Els universitaris s'acostaran a les urnes el proper 26 d'abril

La comunitat universitària s'acostarà a les urnes el proper 26 d'abril

Es tracta de paraules col·lectives o genèriques com *equip, comissió, comitè, grup, col·lectiu, personal, persones, figures, subjectes*, etc.

Avaluadors de la borsa de treball d'auxiliars

Comissió avaluadora de la borsa de treball d'auxiliar

L'immoble de la subhasta podrà ser visitat pels interessats que ho desitgen

L'immoble de la subhasta podrà ser visitat per les persones interessades que ho desitgen

Alguns d'aquests genèrics s'utilitzen freqüentment en l'àmbit universitari:

els membres de la Universitat → la comunitat universitària

els administratius → el personal administratiu

els docents → el personal docent

els investigadors → el personal investigador

els professors → el professorat

els alumnes → l'alumnat

els treballadors → la plantilla

els joves → la joventut, el jovent

els tècnics → el personal tècnic, etc.

c) Cal notar que els col·lectius o genèrics són masculins o femenins gramaticalment, però inclouen homes i dones, per la qual cosa cal no bandejar aquells que són de gènere gramatical masculí, igual com no bandegem els que són femenins:

Els membres de la Comissió s'han reunit a la Sala de Juntes.

Les persones citades han acudit a la Sala de Juntes.

Els infants tenen drets i deures.

d) Quan ens referim a càrrecs i el que importa és, doncs, el caràcter institucional i no la persona que l'ocupa, es pot usar, metonímicament, la denominació del càrrec, titulació o organisme responsable en comptes de la designació de la persona.

el/ la director/ a → la direcció
el/ la degà/ a → el deganat
el/ la cap d'estudis → la direcció d'estudis
el/ la president → la presidència
el/ l'administrador/ a → l'administració
el/ la gerent → la gerència
el/ la secretari/ ària → la secretaria
el/ l'assessor → l'assessoria
el/ l'administrador/ a de webs → l'equip de manteniment de la pàgina
el/ la dissenyador/ a → l'equip de disseny

Aquestes alternatives són vàlides, sobretot, en textos legals i normatius, i també en alguns rètols o titulars, perquè la referència no varia segons qui ocupe el càrrec, un home o una dona.

Com s'ha assenyalat en altres llocs, sempre ha de jutjar-se si la substitució és vàlida en el seu context d'ús.

Aquesta pàgina electrònica ha estat creada pels dissenyadors de MaxDesigner

Aquesta pàgina electrònica ha estat creada per l'equip de disseny de Maxdesigner

La proposta d'investidura de doctors honoris causa vindrà avalada pels directors de departament

La proposta d'investidura de doctors i doctores honoris causa vindrà avalada per la direcció de departament

e) Quant a la concordança dels col·lectius, si fan de subjecte el verb va en singular; en canvi, si són repetits sota la forma pronominal² de complement directe o indirecte, la concordança es fa sovint en plural:

L'electorat ha decidit repartir el vot entre els diferents departaments

L'alumnat ha rebut bé la mesura encara que els afecta econòmicament

f) Entre els genèrics, cal prestar una atenció especial a l'ús del substantiu *home*, que pot ser substituït per alternatives com: *l'ésser humà*, *la persona*, *el subjecte*, *el personatge*, *la figura*, *l'individu*, etc., segons el context:

L'aigua és bàsica per a l'home

L'aigua és bàsica per a l'ésser humà

Aquests mots també poden servir per a evitar que es cree una possible ambigüitat en la interpretació entre el masculí genèric i l'específic:

Antoni Oliver, la figura més coneguda de la Jurisprudència espanyola, ha estat nomenat ambaixador de Noruega. (inclou homes i dones)

Per a més detalls sobre les alternatives al substantiu *home* amb valor genèric, vegeu la fitxa 3.2.

Antoni Oliver, l'home més conegut de la Jurisprudència espanyola, ha estat nomenat ambaixador de Noruega. (ambigu: pot incloure homes i dones o referir-se només als homes)

Igualment, cal destacar el substantiu *infant*, que inclou xiquetes i xiquets:

Llibres per a xiquets i xiquetes

Llibres per a infants

Restriccions d'ús

a) No en tots els casos hi ha col·lectius o genèrics que poden substituir masculins genèrics, singulars o plurals, bé perquè la forma corresponent no existeix (no hi ha mots com *filologat*, *obrerat*), bé perquè no signifiquen el mateix i, doncs, pot donar lloc a substitucions excessives, com en l'exemple següent:

Oficina de gerència (rètol per al despatx del gerent o la gerent)

Gerent

Cal tenir en compte que, d'una banda, *gerent* és invariable i, doncs, vàlid per als dos sexes; d'altra banda, la gerència no és un càrrec unipersonal (normalment la formen la gerent o el gerent i el seu equip) i, per tant, no hi ha equivalència entre els dos mots en aquest context.

Així mateix, es pot considerar una substitució innecessària la que introdueix mots com *persona* en contextos que poden tenir alternatives més simples i naturals:

Les persones que estiguen interessades en el curs, contesteu el missatge

Qui estiga interessat en el curs, que conteste el missatge

Qui tinga interès en el curs, que conteste el missatge

b) Una substitució automàtica, sense valorar-ne prèviament l'adequació al cas concret, pot tenir com a conseqüència usos anòmals o imprecisos, com el primer exemple de les parelles següents:

El voluntariat del Servei de Política Lingüística rebrà gratuïtament un exemplar de la Guia de llenguatge no sexista

Els voluntaris i voluntàries del Servei de Política Lingüística rebran gratuïtament un exemplar de la Guia de llenguatge no sexista

La infància que ha participat en les activitats de la Nau del Xiquets han visitat avui l'Oceanogràfic

Les xiquetes i xiquets que han participat en les activitats de la Nau del Xiquets han visitat avui l'Oceanogràfic

Altres procediments

Hi ha diversos procediments pròxims a la funció que fan els col·lectius, a banda de l'ús de les formes dobles o del masculí genèric plural (preferiblement sense article o altres marques de concordança):

a) Si el substantiu plural que s'emptra és invariable, depenent del context, es pot eliminar l'article, que és l'element que explicita la marca de gènere:

Carta adreçada als conserges

Carta adreçada a conserges

b) Si el substantiu va acompanyat d'un adjectiu invariable, i el context ho admet, es pot eliminar:

Proves d'accés per a alumnes majors de 25 i 45 anys

Proves d'accés per a majors de 25 i 45 anys

c) De vegades es pot substituir una expressió amb substantiu per la d'un adjectiu invariable o fer un canvi d'ordre que permeti convertir un substantiu en un adjectiu:

La Universitat signarà un conveni per a fomentar la lectura entre els xiquets

La Universitat signarà un conveni per a fomentar la lectura infantil

El cos d'especialistes tècnics ha presentat un full de reivindicacions dels treballadors

El cos tècnic d'especialistes ha presentat un full de reivindicacions laborals

Ampliació: Col·lectius i genèrics

De la gramàtica al discurs

Text millorable

La Càtedra de Divulgació de la Ciència de la Universitat de València ha iniciat la celebració de la 20a edició de la Setmana Europea de la Tecnologia, amb l'objectiu de promoure l'accés de **ls joves** als estudis i la investigació cibernètica. En les activitats programades poden participar **els alumnes** de qualsevol centre escolar de la zona, així com **els seus professors**.

Empresaris valencians rellevants i la Cambra de Comerç en són **col·laboradors** i subvencionen també la celebració de la Setmana Europea. Com a novetat, aquesta 20a edició oferirà ajudes econòmiques a **tots aquells aturats i als ensenyants**.

Text millorat

La Càtedra de Divulgació de la Ciència de la Universitat de València ha iniciat la celebració de la 20a edició de la Setmana Europea de la Tecnologia, amb l'objectiu de promoure l'accés de **joves** als estudis i a la investigació cibernètica. En les activitats programades poden participar **alumnes** de qualsevol centre escolar de la zona, així com **membres del professorat**.

Figures rellevants de l'empresariat valencià i la Cambra de Comerç **hi col·laboren** i subvencionen també la celebració de la Setmana Europea. Com a novetat, aquesta 20a edició oferirà ajudes econòmiques a **tothom que estiga a l'atur** i als **professionals de l'ensenyament**.

4.4. ÚS DE PRONOMS

Gràcies a tothom: la vostra participació ha estat essencial

Hi ha formes de pronoms, possessius i altres modificadors que permeten fer referència a persones de tots dos gèneres:

Gràcies a tothom: la vostra participació en aquest campionat ha estat essencial

Si voleu més informació, podeu adreçar-vos al Servei d'Investigació

En molts contextos aquestes formes, entre les quals destaca el tractament de *vós*, poden permetre una referència inclusiva de dones i homes sense haver de recórrer a estructures més marcades o complexes.

Quan ens adrecem a un grup de persones, és possible, i sovint aconsellable, usar el tractament de *vós*, especialment si es tracta d'instruccions o d'escrits de caràcter administratiu que no s'adrecen a una persona concreta. Igualment, l'ús de pronoms i altres mots invariables com *qui*, *tothom*, *algú*, *qualsevol*, *cada*, etc. permet fer una referència inclusiva a dones i homes.

Benvolguts companys i companyes,

Us adjunte un document amb el resultat electorals de PDI, PIF i PAS.

Vull agrair *tothom* per la gran participació que hi ha hagut en aquestes eleccions des de tots els estaments i felicitar les persones que han estat triades com a membres de la nova Junta.

Si *voleu* tenir més informació, *podeu* adreçar-vos al web de la Facultat.

Salutacions cordials,

Joana Creus

Degana de la Facultat de Biologia

Condicions d'ús

a) El tractament de *vós*, que permet d'incloure dones i homes, s'usa en textos adreçats a qualsevol membre de la comunitat universitària (cartes, instruccions, exàmens, impresos i formularis, enquestes, instruccions i indicacions de tota mena), tant si ens adrecem a persones individualment com col·lectivament.

Per a més detalls sobre les formes de tractament, vegeu la fitxa 3.4.

No fumeu

Responen dues de les tres qüestions següents

Les formes relacionades amb el tractament de *vós* eviten, d'una banda, les complexitats que impliquen les formes dobles i, d'altra banda, també eviten les variacions de gènere que implica el tractament de *vostè*, el qual demana unes formes per al femení i unes altres per al masculí en el cas dels pronoms d'objecte.

Aprofitem l'avinentesa per a convidar-lo a visitar les nostres instal·lacions al Parc Científic

Aprofitem l'avinentesa per a convidar-la a visitar les nostres instal·lacions al Parc Científic

Aprofitem l'avinentesa per a convidar-vos a visitar les nostres instal·lacions al Parc Científic

b) Sempre que siga possible usar una forma invariable o impersonal, és preferible a una de variable.

Bon dia a tots i totes

Bon dia a tothom

Aquest missatge ha estat enviat automàticament. El qui no desitge rebre'n més, es pot donar de baixa clicant l'enllaç següent

Aquest missatge ha estat enviat automàticament. Qui no desitge rebre'n més, es pot donar de baixa clicant l'enllaç següent

Informació per als que vulguen sol·licitar el carnet de la biblioteca

Informació per a Ø sol·licitar el carnet de la biblioteca

c) Cal tenir en compte que la gramàtica de la llengua no admet fàcilment el desdoblament dels pronoms. De vegades podem superar el problema substituint-los per marques invariables o, simplement, eliminant-los, ja que normalment tenen una funció emfàtica prescindible en el discurs acadèmic.

El document ha estat signat per molts i moltes sindicalistes

El document ha estat signat per un gran nombre de sindicalistes

Us demane un fort aplaudiment per a ells i elles

Us demane un fort aplaudiment

El director o directora de la tesi i el tutor o tutora de doctorat han de ser ambdós personal de la UV

El director o directora de la tesi i el tutor o tutora de doctorat han de ser personal de la UV

Ampliació: Ús dels pronoms

De la gramàtica al discurs

Text millorable

Assumpte: Anunci per **als qui** dirigeixen tesis doctorals

Benvolgut col·lega,

Proposem de traure a la llum una publicació de qualitat per a ajudar a la promoció d'**aquells estudiants** que estan finalitzant la tesi.

Vostè pot proposar una persona per a participar en aquesta publicació.

Faça'ns arribar el seu nom i correu electrònic i nosaltres ens encarregarem d'enviar-los **a ells** les normes d'estil i les recomanacions bàsiques per a la redacció de l'article.

Si **algun dels autors** no s'ajusta als requisits de la publicació, l'informarem perquè, si ho considera oportú, contacte amb **un altre**.

Esperem que siguin **molts els doctorands** que es puguin beneficiar d'aquesta iniciativa. Per favor, **avise'ls** amb un marge prudencial de temps perquè puguin preparar els seus articles amb qualitat i atenció.

Reba una salutació ben cordial.

Comitè de redacció de la revista *Inicia*

Observeu que en aquest text, el pronom *los* de *fer-los arribar* no identifica un masculí, sinó que és un pronom indirecte que identifica tant dones com homes.

Text millorat

Assumpte: Anunci per a qui dirigeix tesis doctorals

Benvolguda col·lega,

Benvolgut col·lega,

Proposem de traure a la llum una publicació de qualitat per a ajudar a la promoció d'aquelles persones que estan finalitzant la tesi.

Podeu proposar una persona per a participar en aquesta publicació.

Feu-nos arribar el seu nom i correu electrònic i nosaltres ens encarregarem de d'enviar-los les normes d'estil i les recomanacions bàsiques per a la redacció de l'article.

Si algú no s'ajusta als requisits de la publicació, us n'informarem perquè, si ho considereu oportú, contacteu amb una altra persona.

Esperem que un gran nombre de doctorands i doctorandes es puguin beneficiar d'aquesta iniciativa. Per favor, aviseu cada estudiant amb un marge prudencial de temps perquè puguin preparar els seus articles amb qualitat i atenció.

Rebeu una salutació ben cordial.

Comitè de redacció de la revista *Inicia*

4.5 . ÚS DELS ARTICLES

Les gestores i gestors de l'aplicació informàtica de la docència

Els articles són marques clares de gènere gramatical, atès que hi ha una forma per al femení (*la, una*) i una altra de diferent per al masculí (*el, un*). Només en el cas de la forma elidida *l'* pot donar-se el cas que no s'expliciti el gènere masculí o femení del substantiu següent: *el forense* o *la forense*, però *l'anestèsista* (home o dona). L'ús de l'article pot ser clau, doncs, en un ús igualitari del llenguatge.

Cal tenir en compte que, encara que es dupliquen els substantius, no cal que es dupliquen els articles que els acompanyen, la qual cosa permet reduir lleugerament la complexitat que introdueixen les formes dobles.

*Les gestores i gestors de l'aplicació informàtica de la docència
Grup de discussió per als administratius i administratives de les facultats*

En alguns casos també és possible suprimir els articles. S'evita així, de manera molt econòmica, el masculí genèric, especialment quan els substantius són invariables en el gènere.

Avís per a auxiliars de nou contracte

L'article, igual que altres determinants i adjectius, concorda en gènere i en nombre amb el substantiu: *les mestres jubilades; el catedràtic emèrit*. En els substantius invariables quant al gènere, l'article és l'encarregat de marcar el gènere: *el fiscal* designarà un home i *la fiscal*, una dona.

En els substantius invariables, l'omissió de l'article, si resulta factible gramaticalment i no altera el significat del fragment, possibilita una referència no marcada, neutra, als dos sexes, alhora que evita el masculí genèric.

Es necessita auxiliar de serveis

Condicions d'ús

a) Quan es realitza un desdoblament de formes, es poden duplicar tots els elements amb marques de gènere –substantius, pronoms, adjectius, articles–, però això sol conduir a estructures molt redundants i difícils de llegir. Per tant, és totalment admissible, i sovint aconsellable, tendir a simplificar el discurs doblant només el substantiu, i ometent un dels articles de manera que només queda el que precedeix el primer substantiu.

Les diputades i diputats *de les Corts Valencianes assistiran a l'acte*
Poden passar a matricular-se els estudiants i estudiantes de nou ingrés

Aquesta solució és especialment adequada en dos casos:

- quan les enumeracions tenen una certa complexitat,

L'alumna o alumne *tindrà dret a consultar els treballs realitzats i sol·licitar al professor o professora, o al tutor o tutora responsable, la revisió de la qualificació obtinguda*

- quan es refereix a una persona o un col·lectiu únic o considerat com a tal, perquè, altrament, pot semblar que parlem de dues persones o col·lectius diferents.

Preguem que es presente a secretaria el guanyador o guanyadora de la panera benèfica de Nadal

b) La normativa no aconsella la coordinació d'articles i, doncs, caldrà repetir el substantiu, amb repetició d'article o no.

Els farmacèutics i farmacèutiques (en comptes de *Els i les farmacèutiques*)

Les sol·licitants i els sol·licitants (en comptes de *Les i els sol·licitants*)

Les tècniques i/o tècnics (en comptes de *Les i/o els tècnics*)

c) El context d'alguns enunciats permet ometre els articles de tal manera que, si el substantiu és variable, es descarrega el nombre d'elements desdoblats.

Recomanacions per a tutors i tutores de pràctiques

Si el substantiu és invariable, s'aconsegueix evitar el masculí genèric de manera econòmica.

Avantatges per a visitants a països de la UE

En aquesta conferència es pretén oferir recursos didàctics a docents de l'àrea de la Salut

Líders sindicalistes han proposat avui reformes en els Estatuts

De vegades, pot ser que resulte convenient just el contrari: visibilitzar tots dos sexes i desdoblar els substantius invariables. En aquests casos, caldrà duplicar tant el substantiu com l'article: *els futbolistes i les futbolistes, el gimnasta o la gimnasta.*

D'altra banda, en certs contextos amb l'omissió de l'article es pot evitar una lectura errònia, que induïska a pensar que es parla de dos col·lectius en comptes d'un. Així, una frase com aquesta:

Les relacions entre els associats i les associades no sempre són bones

és ambigua: vol dir relacions entre 'associats i associades'? O bé entre homes, per una banda, i entre dones, per una altra? L'omissió de l'article evita l'esmentada ambigüitat.

Les relacions entre associats i associades no sempre són bones (entre homes i dones)

d) En algunes denominacions de professions que en el passat no eren gaire habituals entre dones, encara avui s'observa una tendència a emprar la forma masculina per a referir-se a les dones. En aquests casos, és freqüent emprar l'article *la* acompanyant el substantiu en gènere masculí, però és incorrecte si existeix forma femenina acceptada normativament. Ha d'emprar-se el substantiu en femení i fer-se concordar amb l'article femení.

la notària (en comptes de *la notari*)

l'arquitecta (en comptes de *l'arquitecte*)

la primera ministra (en comptes de *la primer ministre*)

Ampliació: Concordança dels articles i supressió d'article

De la gramàtica al text

Text millorable

REGLAMENT D'IMPUGNACIÓ DE QUALIFICACIONS

CAPITOL I –REVISIÓ

Art. 1.- L'alumne o l'alumna tindrà dret a consultar els exàmens i els treballs realitzats i a sol·licitar al professor o la professora responsable la revisió de la qualificació que obtinga.

El professor o la professora responsable haurà de publicar les qualificacions provisionals o, si escau, definitives als taulers d'anuncis del Centre o del Departament i, si escau, de l'Aula Virtual, en el termini màxim de quinze dies naturals des de la data de realització de l'examen.

Text millorat

REGLAMENT D'IMPUGNACIÓ DE QUALIFICACIONS

CAPITOL I –REVISIÓ

Art. 1.- L'alumne o alumna tindrà dret a consultar els exàmens i els treballs realitzats i a sol·licitar al professor o professora responsable la revisió de la qualificació que obtinga.

La professora o professor responsable haurà de publicar les qualificacions provisionals o, si escau, definitives als taulers d'anuncis del Centre o del Departament i, si escau, de l'Aula Virtual, en el termini màxim de quinze dies naturals des de la data de realització de l'examen.

4.6. ÚS D'ADJECTIUS I PARTICIPI

Benvingudes i benvinguts al congrés sobre Canvi Climàtic

Els adjectius i els participis de dues terminacions, igual que els substantius i els articles, permeten el desdoblament en femení i masculí com a alternativa al masculí genèric.

*Benvingudes i benvinguts al congrés sobre Canvi Climàtic
Convocatòria de reunió per a estudiants marroquins i marroquines del
Programa d'Intercanvi
Estimades i estimats amics*

En canvi, en els adjectius amb una sola terminació, en què queda diluïda la diferència de gènere, no es pot fer, ni cal, el desdoblament.

*El manifest a favor de la tolerància i la llibertat ha estat signat
per artistes i esportistes rellevants*

La normativa actual indica que adjectius i participis concorden en masculí quan s'empren referits a dos o més substantius amb gènere diferent, fet que es dona quan tenim formes dobles.

*Les filles i els fills menuts (fins als quinze anys) de membres de la
Universitat rebran un 20% de descompte en els parcs temàtics amb què
s'ha signat el conveni*

Tanmateix, s'observa una tendència a establir la denominada “concordança per proximitat”, que permet que l'adjectiu o participi femení es referisca als dos sexes si la paraula següent és de gènere femení.

Benvolgudes amigues i amics,

Si el substantiu és femení i apareix en segon lloc, la norma desaconsella la concordança en femení, tot i que hi ha qui la defensa i utilitza. Cal anar

Per a més detalls sobre la conveniència i les condicions d'ús de les formes dobles, vegeu la fitxa 4.1.

amb compte, en tot cas, de no crear una ambigüitat com la que implicaria interpretar que l'adjectiu només afecta el substantiu en femení, com pot passar en l'exemple següent:

Els candidats i les candidates estrangeres han de passar per Secretaria a inscriure's en el concurs.

Condicions d'ús

a) Davant el desdoblament d'una seqüència en la qual es combinen substantiu i adjectiu com a alternativa al masculí genèric, n'hi ha prou de duplicar un dels dos.

A partir d'aquest curs, els futurs graduats i les futures graduades en Enginyeria informàtica ja poden gaudir de pràctiques en empreses del sector

A partir d'aquest curs, els futurs graduats i graduades en Enginyeria informàtica ja poden gaudir de pràctiques en empreses del sector.

A partir d'aquest curs, les futures graduades i graduats en Enginyeria informàtica ja poden gaudir de pràctiques en empreses del sector

En l'exemple anterior s'ha optat per desdoblar només el substantiu, però també es pot desdoblar només l'adjectiu.

Distingides professores i distingits professors d'aquesta facultat
Distingides i distingits professors d'aquesta facultat

b) En alguns casos, com ara les salutacions de les cartes o circulars, serà convenient repetir substantiu i adjectiu.

Distingida col·laboradora,
Distingit col·laborador,

Des de MSF volem agrair-vos l'aportació extraordinària que heu fet a la nostra associació.

Cordialment,

MSF

Un altre cas en què convé repetir nom i adjectiu és en el cas de les professions, títols universitaris.

Orla de la promoció d'enginyers informàtics i enginyeres informàtiques (i no enginyers i enginyeres informàtiques)

c) Si el substantiu és invariable quant al gènere, o comparteix forma en plural, i interessa realitzar el desdoblament per a manifestar la referència explícita als dos sexes, només es duplicarà l'adjectiu, en cap cas el substantiu, atès que és redundant.

Jornades d'actualització i reciclatge per a antics alumnes i antigues alumnes de la Facultat de Filosofia i Lletres

Jornades d'actualització i reciclatge per a antics i antigues alumnes de la Facultat de Filosofia i Lletres

La Universitat acull avui prestigioses violoncel·listes i prestigiosos violoncel·listes per a retre homenatge a Deborah Hefferan

La Universitat acull avui prestigioses i prestigiosos violoncel·listes per a retre homenatge a Deborah Hefferan

d) En el cas, poc recomanable en general, que usem formes dobles abreujades amb elements que hi concorden, es poden fer servir formes dobles per a tots els elements, però això dificulta molt la lectura. És preferible trobar altres alternatives o desdoblar només el substantiu.

Acord, si escau, sobre l'admissió al Consell de Departament de tots els/les professors/ores associats/ades

Acord, si escau, sobre l'admissió al Consell de Departament de tots els professors o professores amb contracte d'associat

Les recomanacions anteriors mostren que, a més de la representació igualitària entre sexes, també cal tendir a l'economia expressiva. Sempre que siga possible, és convenient triar les formes d'expressió més sintètiques.

Ús dels adjectius i participis. Ampliació

De la gramàtica al text

Text millorable

Benvolguts radiooients,

Benvinguts un dia més al programa de ràdio de les antigues alumnes i dels antics alumnes de la Universitat.

En el programa d'avui parlarem, per una banda, del futur de les joves empresàries i dels joves empresaris que han estat recentment titulats a la nostra Universitat. Igualment, avui serem invitats, en directe, a la presentació del llibre *Les noves tecnologies en la docència i en l'aprenentatge*.

Però primer de tot, donem pas a uns minuts de publicitat (...)

Recorda que si estàs interessat o interessada a ser membre actiu de l'associació d'Ecologistes de la Universitat, pots passar-te, sol, o millor acompanyat d'un amic, a arreplegar els formularis d'inscripció. Ens hem proposat d'arribar a cinc-cents socis en aquest curs acadèmic, així que, si encara estàs indecís, pots consultar en la nostra pàgina web els avantatges de ser ecologista.

Text millorat

Benvolgudes i benvolguts radiooients,

Us donem la benvinguda un dia més al programa de ràdio de les antigues i antics alumnes de la Universitat.

En el programa d'avui parlarem, per una banda, del futur dels joves empresaris i empresàries que s'han titulat recentment a la nostra Universitat. Igualment, avui se'ns ha invitat, en directe, a la presentació del llibre *Les noves tecnologies en la docència i en l'aprenentatge*.

Però primer de tot, donem pas a uns minuts de publicitat (...)

Recorda que si tens interès a formar part de manera activa de l'associació d'Ecologistes de la Universitat, pots passar-te, millor amb una amiga o amic, a arreplegar els formularis d'inscripció. Ens hem proposat d'arribar a cinc-cents membres en aquest curs acadèmic, així que, si encara tens dubtes, pots consultar en la nostra pàgina web els avantatges de ser ecologista.

4.7. COMPARATIUS I SUPERLATIUS

Marina Ferrer, la millor karateka dels alumnes federats

La concordança de gènere entre les dues parts d'una comparació o d'un superlatiu pot plantejar dubtes quan l'element de la comparació és una dona.

- (a) *La Gala de l'Esport homenatjarà Marina Ferrer, el millor karateka dels alumnes federats*
- (b) *La Gala de l'Esport homenatjarà Marina Ferrer, la millor karateka de les federades*

(a) és incorrecta perquè *Marina Ferrer* és dona i la referència està en masculí.

(b) és problemàtica perquè no és adequada si es pretén comparar aquesta dona amb el conjunt d'alumnes federats; com que s'empra el femení en la segona part, s'interpreta que és la millor només del grup de les alumnes.

Encara que sovint és difícil, cal intentar formar estructures més precises.

La Gala de l'Esport homenatjarà Marina Ferrer, la millor entre les karatekes i els karatekes federats

Per a evitar els problemes derivats de la concordança entre una dona que és el terme de comparació i el comparatiu o superlatiu, es pot mantenir el femení en la primera part i emprar una forma doble en la segona part, com en l'exemple anterior. També és possible mantenir el femení en la primera part i emprar el masculí genèric en la segona part, fent valdre la seua interpretació mixta.

La Gala de l'Esport homenatjarà Marina Ferrer, la millor karateka dels alumnes federats.

Condicions d'ús

a) És possible diferenciar dos tipus de comparacions, segons les formes emprades en la primera part de la comparació:

- *més, menys, millor, millor, major, menor*, adverbis i adjectius en grau superlatiu,

Maria Teresa Cabré, la millor de tots els terminòlegs catalans

Avui participa al Fòrum de la dona de la UV, Arancha Sánchez Vicario, extennista, la menor de quatre germans *d'una família de tennistes i guanyadora de diversos Grand Slam*

- *primera, segona, una, dos, tres, principal, única*, etc., elements quantificadors, numèrics o exclusivitzadors.

Maria Mercè Marçal, una de les poetes més conegudes *del segle XX*

Paula Tomàs i Rafael Carlet, dos dels finalistes en els Premis Medi Ambient

Paula Tomàs i Rosa Miralles, dos dels millors guionistes de curtmetratges universitaris

b) Els superlatius que no contenen una segona part en la construcció –el grup en què algú destaca–, poden produir una ambigüitat en la interpretació. Així, en l'exemple següent:

Isabel-Clara Simó, la novel·lista alacantina més coneguda

podria interpretar-se el superlatiu en referència exclusiva al grup de dones novel·listes. Si es considera oportú pel context, pot ampliar-se l'enunciat amb una segona part introduïda amb *entre*.

Isabel-Clara Simó, la novel·lista més coneguda entre els escriptors alacantins

c) Cal recordar que no es poden coordinar els articles de la segona part de la comparació.

Alba Mallol, la més rebel dels i les artistes valencians
Alba Mallol, la més rebel dels i de les artistes valencians
Alba Mallol, la més rebel dels artistes valencians

Vegeu fitxa 4.4. Ús dels articles.

Altres procediments

Quan les alternatives proposades resulten poc naturals i coherents en el discurs, convé elaborar els enunciats intentant evitar l'estructura comparativa. De vegades, es pot acudir a construccions partitives, és a dir, amb *de* o *entre*, sempre que es preserve el mateix significat.

Elena Requena, la favorita entre els candidats per a dirigir l'STEPV
Elena Requena, la favorita dels candidats per a dirigir l'STEPV

Cal notar que, quan es realitza el desdoblament, la utilització de *entre* pot afavorir la naturalitat de l'expressió resultant.

Comparatius i superlatius. Ampliació

De la gramàtica al discurs

Text millorable

Un brindis a la millor **de les investigadores** Juan de la Cierva

La Universitat s'honora de tenir entre els seus **postdoctorands** Míriam Cabedo, una **de les investigadores millor puntuades** en el programa Juan de la Cierva. Míriam Cabedo forma part del pla de Joves Investigadors de la Universitat i fa ja dos anys que treballa a l'Institut de la Dona. La seua recerca i l'impacte de les seues publicacions l'han fet **ser una de les joves doctores** del sistema universitari espanyol amb millor puntuació en investigació el 2011.

Text millorat

Un brindis a la millor **entre els investigadors** Juan de la Cierva

La Universitat s'honora de tenir entre els seus **postdoctorands i postdoctorandes** Míriam Cabedo, **una investigadora de les millor puntuades entre els qui participen** en el programa Juan de la Cierva. Míriam Cabedo forma part del pla de Joves Investigadors de la Universitat i fa ja dos anys que treballa a l'Institut de la Dona. La seua recerca i l'impacte de les seues publicacions l'han fet ser **una jove doctora** del sistema universitari espanyol amb millor puntuació en investigació el 2011.

4.8. ORDRE DE MOTS

L'òrgan màxim de representació de les estudiants i els estudiants

Quan es recorre al desdoblament de la forma masculina i femenina en lloc del masculí genèric, és possible alternar l'ordre d'aparició de cada una de les formes, de manera que en un discurs no s'utilitze sempre primer l'una o l'altra.

L'òrgan màxim de representació de les estudiants i els estudiants de la Universitat és l'Assemblea General d'Estudiants

Els estudiants i les estudiants poden participar-hi activament a través de diferents mitjans

Condicions d'ús

a) No hi ha cap norma que recomane que el desdoblament haja de realitzar-se començant per la forma gramatical masculina, encara que així s'haja estès en l'ús general. És perfectament vàlida la forma doble encapçalada per la forma femenina.

Les professores i els professors que sol·liciten la jubilació voluntària percebran un incentiu econòmic segons les condicions exposades en la normativa corresponent

b) La concordança de les formes acompanyants pot realitzar-se no sols amb el masculí genèric, sinó també amb la forma gramatical més pròxima al substantiu que acompanya, la qual cosa haurà de tenir-se en compte segons l'ordre de prioritat de les formes duplicades.

Per a més detalls sobre les formes concordades dels modificadors que acompanyen el substantiu, vegeu les fitxes 4.5, 4.6 i 4.7

Distingides directores i directors de màsters de la Universitat
Distingits directors i directores de màsters de la Universitat

c) Sol ser aconsellable suprimir un dels dos articles quan els substantius o adjectius són variables en el gènere i ens referim a una única persona o grup.

Els electors i electores

Les electores i electors

Les bibliotecàries i bibliotecaris

Els bibliotecaris i bibliotecàries

Per a més detalls sobre l'ús dels articles, vegeu la fitxa 4.5.

d) En el cas que es tracte d'un substantiu o adjectiu invariable, siga quin siga l'ordre de prioritats de les formes dobles, no es pot suprimir l'article, ja que és l'element que marca la diferència de gènere en el desdoblament.

Els finalistes i les finalistes (i no *les finalistes i finalistes*)

Les finalistes i els finalistes (i no *els finalistes i finalistes*)

Ampliació: Ordre de mots

De la gramàtica al discurs

Text amb ordre fix masculí-femení

Benvolguts lectors i lectores de la revista “Univers universitari”,

Ens posem en contacte amb vosaltres per fer-vos arribar les nostres darreres novetats. Us adjuntem el catàleg de les publicacions més recents *dels autors i autores* de la nostra Universitat.

Aquells professors i professores que desitgeu subscriure-vos en paper a la revista, heu d'escriure'ns un correu electrònic per a poder donar-vos d'alta. *Els responsables i les responsables* dels equips d'investigació no necessiten fer-ho, ja que, per defecte, l'editorial ja ha administrat les seues altes.

Esperant les vostres peticions i qualsevol altre suggeriment que vulgueu realitzar, rebeu una salutació ben cordial.

La redacció d'“Univers universitari”

Text que alterna ordre masculí-femení, femení-masculí

Benvolgudes lectores i lectors de la revista “Univers universitari”,

Ens posem en contacte amb vosaltres per fer-vos arribar les nostres darreres novetats. Us adjuntem el catàleg de les publicacions més recents *d'autors i autores* de la nostra Universitat.

Aquells professors i professores que desitgeu subscriure-vos en paper a la revista, heu d'escriure'ns un correu electrònic per a poder donar-vos d'alta. *Les responsables i els responsables* dels equips d'investigació no necessiten fer-ho, ja que, per defecte, l'editorial ja ha administrat les seues altes.

Esperant les vostres peticions i qualsevol altre suggeriment que vulgueu realitzar, rebeu una salutació ben cordial.

La redacció d'“Univers universitari”

5. Gènere i sexe: remarques normatives

El català és una llengua de gènere, és a dir, que sol marcar el substantiu i les paraules que s'hi relacionen (adjectius, articles, demostratius, alguns quantificadors i alguns pronoms) amb terminacions que indiquen si es tracta d'un mot femení o masculí. És el que es denomina *flexió de gènere*.

Tanmateix, això no vol dir que totes les paraules amb marca de gènere indiquen sexe masculí o femení. El gènere és una marca gramatical i el sexe és un concepte que relaciona un mot amb una realitat que, només en el cas d'alguns éssers animats, és masculina o femenina. Així,

sabata és femení, però no té sexe femení, i *rellotge* és masculí, però no pertany al sexe masculí.

En canvi,

dona és femení i indica un ésser de sexe femení i *capellà* és masculí i indica un ésser de sexe masculí.

- **Marques de gènere**

Les marques que tenen els mots amb flexió de gènere no deriven, doncs, de la condició femenina o masculina de les entitats que designen. De fet, en general, els diferents acabaments depenen de l'origen dels mots, que en el nostre cas sol ser el llatí.

A continuació, indiquem les alternances més habituals entre formes femenines i masculines referides a persones i les il·lustrem en una taula:

- a) arrel per al masculí, sense marca de gènere, i arrel + *-a* per al femení: *director/directora*; aquest cas pot implicar diferents canvis interns en el femení, per qüestions ortogràfiques o etimològiques: *soci/sòcia*, *licenciat/licenciada*, *administratiu/administrativa*, *psicòleg/psicòloga*, *interí/interina*;
- b) arrel + *-e*, *-o*, *-u* per al masculí i arrel + *-a* per al femení: *alumne/alumna*;

- c) arrel sola o més vocal o *-or* per al masculí i arrel + sufix, *-ina* *-essa*, *-iu* per al femení: *zar/zarina*, *jutge/jutgessa*, *actor/actriu*.
- d) arrel + *ot* per al masculí i arrel + *-a* o altres acabaments per al femení: *bruixot/bruixa*, *perdigot/perdiu*.

Taula 2. Alternances més habituals entre formes femenines i masculines referides a persones

	Arrel	Forma masculina	Procediment de formació	Forma femenina	Procediment de formació	Observacions/ més exemples
a)	director	director	arrel sola	directora	arrel + <i>-a</i>	<i>pedagog/pedagoga</i> <i>xiquet/xiqueta</i> <i>bonic/bonica</i>
a.1)	funcionari	funcionari	arrel sola	funcionària	arrel* + <i>-a</i>	En alguns casos, canvia l'accentuació del femení: <i>soci/sòcia</i>
a.2)	llicenciat	llicenciat	arrel sola	llicenciada	arrel* + <i>-a</i>	En alguns casos, canvia la darrera lletra de l'arrel: <i>administratiu/administrativa</i>
a.3)	psicòleg	psicòleg	arrel sola	psicòloga	arrel* + <i>-a</i>	Canvi en una lletra de l'arrel
a.4)	interi(n) dega(n)	interí degà	arrel sola	interina degana	arrel* + <i>n</i> + <i>-a</i>	En el femení, com el plural, apareix una <i>n</i> etimològica, no realitzada en el masculí
b)	alumn- moss- europe-	alumne mosso europeu	arrel + <i>-e, -o, -u</i>	alumna mossa europea	arrel + <i>-a</i>	<i>pediatre/pediatra</i>
c)	zar jutg- act-	zar jutge actor	arrel (+ diversos acabaments)	<i>zarina</i> jutgessa actriu	arrel + <i>-ina</i> , <i>-essa, -iu</i>	<i>alcalde/alcaldessa</i> <i>hoste/hostessa</i>
d)	bruix-	bruixot	arrel + sufix (p. ex. <i>-ot</i>)	bruixa	arrel + <i>-a</i>	El femení és la forma bàsica

D'altra banda, hi ha mots que no comparteixen una arrel en masculí i en femení: *home/dona*, *pare/mare*, *nora/gendre*.

- **Mots genèrics i invariables**

També hi ha mots que es refereixen indistintament a éssers d'un sexe o l'altre (*persona*, *infant*, *individu*, *bebè*) o que els engloben perquè designen un col·lectiu (*alumnat*, *humanitat*, *personal*, etc.). Aquests són particularment útils per a referir-se a dones i homes en termes d'igualtat i, doncs, sovint són bones alternatives a certs masculins genèrics.

Vegeu la fitxa 4.3.

Han donat suport a la candidatura la majoria dels alumnes, els professors i els administratius

Han donat suport a la candidatura la major part de l'alumnat, el professorat i el personal d'administració

D'altra banda, hi ha mots invariables, que es poden aplicar tant a homes com a dones i tenir concordança en masculí o femení. En podem identificar diferents grups:

- a) Mots acabats en els sufixos *-aire, -ista, -cida*: *colombaire, periodista, homicida*. *La nova periodista / El nou periodista*
- b) Mots acabats en *-a*: *ordenança, atleta, terapeuta*. *La millor terapeuta / el millor terapeuta*
- c) Mots acabats en *-ar*: *auxiliar*. *L'auxiliar més treballadora / l'auxiliar més treballador*
- d) Alguns mots acabats en *-l* o *-nt*: *fiscal, vocal, agent, sol·licitant*. *El darrer sol·licitant / La darrera sol·licitant*
- e) Altres mots: *conserge, pilot, intèrpret*, etc. *La conserge de Geografia i el conserge de Filosofia*.

Quan el mot és invariable, l'article indica sovint si ens estem referint a un masculí o a un femení i, per tant, sol evitar qualsevol ambigüitat possible: *el terapeuta / la terapeuta, una fiscal / un fiscal*. Cal, doncs, usar-lo si hi ha una possible ambigüitat.

En el cas d), s'observa una tendència a formar femenins afegint la *-a*, seguint el model de formes amb aquests acabaments que sí que tenen marca de femení: *adjunt/adjunta, oficial/oficiala, tinent/tingenta*. Així, no és estrany parlar de *la vicegerenta*, tot i que la norma actualment recomana la forma *la vicegerent*. Tanmateix, alguns casos poden encara sonar pejoratiu (*general*).

També cal tenir con compte la formació de femenins que coincideixen amb un ús diferent, que abans només tenia un significat no aplicat a persones: *la música, la informàtica, la tècnica*. L'ús va consolidant aquests nous usos, però es pot constatar que hi ha qui prefereix usar el mot en masculí precedit de l'article femení: *la músic, la informàtic, la tècnic*. No

Observeu que *estudiant* pot correspondre al femení sense sufix (*Maria, l'estudiant que vam conèixer abir*) o amb sufix *-a* (*Maria, l'estudianta que vam conèixer abir*).

obstant això, la normativa indica que, en aquests casos, cal fer la concordança també en el substantiu.

Annex 1. Selecció de formes relatives a professions, càrrecs, condicions i llocs de treball*

Forma femenina	Forma masculina	Formes dobles completes i amb barres	Formes genèriques i abstractes
administrativa	administratiu	l'administrativa o administratiu administratiu/iva	el personal administratiu/ d'administració el cos administratiu/ d'administració la plantilla administrativa/ d'administració
adjunta	adjunt	l'adjunta o adjunt, adjunt/a	
advocada/advo- cadessa	advocat	l'advocada o advocat advocat/ada	
ajudanta	ajudant	l'ajudanta o ajudant ajudant/a	
alumna	alumne	l'alumna o alumne alumne/a	l'alumnat
aprenenta	aprenent	l'aprenenta o aprenent aprenent/a	
assessora	assessor	l'assessora o assessor assessor/a	l'assessoria l'equip assessor el personal assessor
auxiliar administrativa	auxiliar administratiu	l'auxiliar administrativa o administratiu auxiliar administratiu/iva	el cos auxiliar administratiu/ d'administració el personal auxiliar administratiu/ d'administració la plantilla auxiliar administrativa/ d'administració
bidella	bidell	la bidella o el bidell la bidella o bidell bidell/a	
candidata	candidat	la candidata o	la candidatura

Les formes completes poden tenir davant el femení, com en la taula, o el masculí. A més, es pot repetir l'article davant del segon element.

Les formes genèriques i abstractes poden anar també en plural, segons el context: p. ex., *les candidatures* (en comptes de *els candidats*).

* Aquesta taula és una versió adaptada de la que s'inclou en la guia de l'Institut de la Dona, *Marcar les diferències: la representació de dones i homes a la llengua*. Col·lecció "Criteris Lingüístics" de la Direcció General de Política Lingüística (<http://www20.gencat.cat/Autoservei/pdf/marcar.pdf>).

		candidat candidat/ata	la persona candidata
cap de gabinet	cap de gabinet	la cap o el cap de gabinet la/el cap de gabinet	el gabinet
cap de servei	cap de servei	la cap o el cap de servei la/el cap de servei	el servei
ciutadana	ciudadà	la ciutadana o ciudadà ciudadà/ana	la ciutadania la població la societat
col·legiada	col·legiat	la col·legiada o col·legiat col·legiat/ada	el col·legi la persona col·legiada
consellera	conseller	la consellera o conseller conseller/a	la conselleria
crítica	crític	la crítica o crític	
degana	degà	la degana o degà degà/ana	el deganat
delegada	delegat	la delegada o delegat delegat/ada	la delegació
destinatària	destinatari	la destinatària o destinatari destinatari/ària	destinació la persona destinatària la persona a qui s'adreça
diplomada	diplomat	la diplomada o diplomata diplomat/ada	la diplomatura la persona diplomada
directora	director	la directora o director director/a	la direcció l'equip directiu
directora general	director general	el director o la directora general director/a general	la direcció general l'equip directiu
dona	home	la dona o home dona/home	la persona les persones l'ésser humà els éssers humans la humanitat la població la gent el gènere humà l'espècie humana
electora	elector	l'electora o elector elector/a	l'electorat
enginyera	enginyer	l'enginyera o enginyer enginyer/a	
estudiant o	estudiant	l'estudianta o	(l'alumnat)

estudianta		estudiant estudiant/a	
funcionària	funcionari	la funcionària o funcionari funcionari/ària	el funcionariat el personal funcionari la funció pública
informàtica	informàtic	la informàtica o informàtic informàtic/a	el personal d'informàtica el personal informàtic
interina	interí	la interina o interí interí/ina	el personal interí la plantilla interina
jove	jove	la jove o el jove la/el jove	la joventut el jovent la persona jove
llevadora	llevador	la llevadora o llevador llevador/a	
llicenciada	llicenciat	la llicenciada o llicenciat llicenciat/ada	
membre	membre	la membre o el membre la/el membre	la comissió l'entitat l'associació l'agrupació l'assemblea l'equip el col·lectiu (nom de l'organisme)
mestra	mestre	la mestra o mestre mestre/a	el cos de mestres el cos docent el professorat el personal docent la plantilla docent l'equip docent
oficiala administrativa	oficial administratiu	l'oficiala administrativa o oficial administratiu oficial/a administratiu/iva	el cos oficial administratiu/ d'administració el personal oficial administratiu/ d'administració la plantilla oficial administrativa/ d'administració
presidenta	president	la presidenta o president president/a	la presidència

professora	professor	la professora o professor professor/a	el professorat el cos docent el personal docent la plantilla docent l'equip docent
rectora	rector	la rectora o rector rector/a	el rectorat
responsable	responsable	la responsable o el responsable la/el responsable	la persona responsable (nom de l'àrea o òrgan administratiu)
secretària	secretari	la secretària o secretari secretari/ària	la secretaria el personal de secretaria la plantilla de secretaria el secretariat
secretària general	secretari general	la secretària o secretari general secretari/ària general	la secretaria general
síndica	síndic	la síndica o síndic síndica/síndic	la sindicatura
sòcia	soci	la sòcia o soci sòcia/soci	l'associació l'agrupació l'entitat el club (nom de l'organisme)
subdirectora	subdirector	la subdirectora o subdirector subdirector/a	la subdirecció
subdirectora general	subdirector general	la subdirectora o subdirector general subdirector/a general	la subdirecció general
tècnica	tècnic	la tècnica o tècnic tècnic/a	el personal tècnic la plantilla tècnica l'equip tècnic
tècnica especialista	tècnic especialista	la tècnica o tècnic especialista tècnic/a especialista	el personal tècnic especialista la plantilla tècnica especialista el cos tècnic d'especialistes
tècnica superior	tècnic superior	la tècnica o tècnic superior tècnic/a superior	el personal tècnic superior la plantilla tècnica superior
titulada	titulat	la titulada o titulat titulat/ada	la persona amb titulació la persona titulada el personal amb titulació

			el personal titulat
treballadora	treballador	la treballadora o treballador treballador/a	el personal la plantilla
tutora	tutor	la tutora o tutor tutor/a	
vocal	vocal	la vocal o el vocal la/el vocal	la vocalia
voluntària	voluntari	la voluntària o voluntari voluntari/ària	el voluntariat la persona voluntària el personal voluntari
xofera	xofer	la xofera o el xofer la xofera o xofer xofer/a	

Bibliografia bàsica

- Bibiloni, Gabriel “Llengua, gènere i sexe”, <http://bibiloni.cat/textos/genere.html>.
- Briz, Antonio (coord.) *et alii* (2011): *Guia de comunicació no sexista*, Madrid: Instituto Cervantes.
- Comissions Obreres (2010) *Guia de bones pràctiques per a l'ús d'un llenguatge no sexista en la negociació col·lectiva*. Barcelona.
- Generalitat Valenciana (2009) *Igualtat, llenguatge i administració: propostes per a un ús no sexista del llenguatge*. València: Conselleria de Benestar Social. Generalitat Valenciana.
- IEC (en preparació) *Gramàtica de la Llengua Catalana*. Versió provisional. www.iecat.net/institucio/seccions/filologica/gramatica/
- Institut Català de la Dona (2005) *Marcar les diferències: la representació de dones i homes a la llengua*. Col·lecció "Criteris Lingüístics" de la Direcció General de Política Lingüística.
- Lledó, Eulàlia (2000) *Apunts sobre... De les dones a la llengua*. Barcelona, Diputació de Barcelona. (Reflexions en femení; 2) <http://www.diba.es/dona/fitxers/reflexionsenfemeni2.pdf>
- Nogué, Neus (2010) “Sexe, gènere i gramàtica”, *Jornada "Repensar el gènere en la llengua catalana"* (Grup d'Estudi de les Llengües Amenaçades, Universitat de Barcelona, 19 de març de 2010).
- Universitat Autònoma de Barcelona, Servei de llengües de la UAB (2008) *Guia per a l'ús no sexista del llenguatge a la UAB*, Bellaterra: UAB.
- Universitat de Barcelona, “Llenguatge no sexista”, CUB, *Llibre d'Estil de la Universitat de Barcelona*. www.ub.edu/criteris-cub/criteri.php?id=561
- Universitat Jaume I. Servei de Llengües i Terminologia, coord. (2003) *Manual de documents i llenguatge administratius II*. Castelló: Publicacions de la Universitat Jaume I.
- Universitat de València, Unitat d'Igualtat (2009) *Cap a la igualtat des del llenguatge. Guia per a un ús no sexista del llenguatge*, València. www.uv.es/igualtat/guiallenguatge_val.pdf